

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Bakalářská práce

2012

Vojtěch Dohnal

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Vojtěch Dohnal

Postavení viceprezidenta v exekutivě USA

Bakalářská práce

Praha 2012

Autor práce: **Vojtěch Dohnal**

Vedoucí práce: **PhDr. Věra Kotábová**

Rok obhajoby: 2012

Bibliografický záznam

DOHNAL, Vojtěch. *Postavení viceprezidenta v exekutivě USA*. Praha, 2012. 44 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Věra Kotábová.

Abstrakt

Práce pojednává o úřadu viceprezidenta USA, jeho pravomocech a postavení v americké exekutivě. Vzhledem k relativně skrovnému ústavnímu vymezení viceprezidentství jsou předmětem práce rovněž okolnosti historického vývoje volby této funkce a otázky nástupnictví jejího držitele do úřadu prezidenta. Výběr viceprezidenta Spojených států amerických bývá z mnoha důvodů významným a veřejností dychtivě očekávaným rozhodnutím prezidentského kandidáta před prezidentskými volbami, proto další otázkou, jíž se práce zabývá, je problematika vlivu nominace viceprezidenta na prezidentskou kampaň.

Abstract

The thesis deals with the vice-president's office of the USA, his powers and his position in the American executive. Considering relatively limited constitutional definition of the vice-presidency, also circumstances of the historic evolution of election this function and issues of vice-president's succession to the presidential office are the subjects of my thesis. The vice-president's selection in the United States of America used to be for many reasons a very important and by the public desirously awaited decision of a presidential candidate before presidential elections. This is the reason, why the thesis deals also with the issue of the impact of the vice-president's nomination on a presidential campaign.

Klíčová slova

Viceprezident, Ústava USA, Senát USA, prezidentské volby, viceprezidentské debaty, exekutiva

Keywords

Vice president, U.S. Constitution, U.S. Senate, presidential elections, vicepresidential debates, executive branch

Rozsah práce: 74238 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 17. května 2012

Vojtěch Dohnal

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval v první řadě mé rodině, která mě po celou dobu mého studia podporovala. Dále bych chtěl poděkovat i PhDr. Věře Kotábové za cenné rady, které mi věnovala při vypracovávání mé bakalářské práce.

Postavení viceprezidenta v exekutivě USA

Řešitel: Vojtěch Dohnal

Vedoucí práce: PhDr. Věra Kotábová

Vymezení tématu:

Hlavním cílem práce bude seznámit čtenáře s postavou viceprezidenta USA jakožto vykonavatele exekutivní moci. Časové vymezení mé práce je takovéto: v práci se budu zabývat postavou viceprezidenta od roku 1776, kdy se datuje vznik USA až do současnosti.

Hypotéza:

Když se v dnešní době řekne prezident USA, téměř každý člověk na světě si alespoň rámcově uvědomí, jaká práva tento člověk v exekutivě USA má. Když se však řekne viceprezident USA, neuvědomí si obdobná data téměř nikdo. Přestože je postava viceprezidenta USA téměř vždy ve stínu prezidenta USA, je viceprezident důležitým článkem v exekutivě USA, což nelze v žádném případě opomíjet. Jeho postavení v exekutivě USA se však postupem času vyvíjelo, a tak je důležité tento vývoj zmapovat. Jaké byly tyto proměny v postavení viceprezidenta USA? Jaký vliv měla na postavení prezidenta změna způsobu jeho volby? Do jaké míry ovlivňuje rozhodování veřejnosti před prezidentskými volbami kandidát na post viceprezidenta? Na tyto otázky se v mé práci pokusím najít odpovědi.

Důležitým aspektem práce bude samozřejmě vymezení základních historických souvislostí vývoje USA a vymezení základních politických souvislostí USA, bez kterých nelze správně postihnout některé momenty vývoje postavení viceprezidenta. Je samozřejmé, že historický vývoj s sebou nesl i vývoj v politické sféře, a tím pádem zkrátka nelze tyto souvislosti vynechat. Dalším důležitým bodem práce bude seznámení s právy a povinnostmi viceprezidenta, která jsou mu dána ústavou Spojených států. Neméně důležitým bodem práce bude i zachycení proměny volby viceprezidenta do jeho funkce.

Metodologie:

V práci použiji empiricko-analytický přístup, což mi umožní najít odpovědi na stanovené otázky a dále mi samozřejmě pomůže ve verifikaci stanovených hypotéz. Díky velkému rozsahu literatury, se kterou plánuji pracovat, bych měl být schopen vytvořit pro čtenáře srozumitelný historický přehled vývoje funkce viceprezidenta. Dále budu díky rozsahu primární literatury schopen zodpovědět na otázky, které jsem si stanovil.

Práce bude strukturována do čtyř základních kapitol, které budou nadále rozděleny do dalších podkapitol. První kapitolou bude úvod, ve kterém seznámím čtenáře s cíli mé práce. Druhá kapitola bude věnována právům a povinnostem, které viceprezidentovi dle Ústavy USA náleží. Třetí kapitola se bude zabývat volbou viceprezidenta, která prošla za dobu své existence poměrně radikálními změnami. Dále se bude věnovat vlivu kandidáta na viceprezidenta na prezidentskou volbu a v neposlední řadě také viceprezidentským debatám. Poslední čtvrtá kapitola – závěr – bude shrnutím práce.

Osnova práce:

- Úvod
- Exekutivní práva a povinnosti viceprezidenta daná ústavou USA
  - o Historický vývoj práv a povinností viceprezidenta
  - o Výkon práv a povinností viceprezidenta v současnosti
- Volba viceprezidenta
  - o Proměna tváře voleb od první volby viceprezidenta do současného stavu
  - o Vliv kandidáta na post viceprezidenta na prezidentské volby v USA
  - o Viceprezidentské debaty
- Závěr

Prameny:

Ústava USA : The Constitution of the USA. Brno : Ryšavý, 1995.126 s

The White House [online]. c2011 [cit. 2011-06-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.whitehouse.gov>>.

Monografie:

EDWARDS, George C.; WAYNE, Stephen J. *Presidential leadership : Politics and policy making.* 8th edition. Boston : Wadsworth/Cengage Learning, 2010. 593 s. ISBN 978-0-495-80240-2(brož.).

WAYNE, Stephen J. *The road to the White House 2000 : the politics of presidential elections.* Boston : Bedford books, 2000. 348 s. ISBN 0-312-16742-3.

TINDALL, George B. *Dějiny spojených států amerických.* Praha : Lidové noviny, 2008. 904 s. ISBN 978-80-7106-588-3(váz.).

DEN BOER, Gordon. *The Documentary history of the First federal elections 1788-1790.* 1st printing. Wisconsin, Madison : University of Wisconsin, 1976. 505 s. ISBN 0-299-12120-8.

WOLL, Peter. *American government: reading and cases.* Boston : Little Brown, 1987. 576 s. ISBN 0-673-39496-4.

WILSON, James Q. *American government: Brief version.* Boston : Houghton Mifflin, 2000. 464 s. ISBN 0-395-96105-X.

ŘÍCHOVÁ, Blanka, et al. *Komparace politických systémů 1.* Praha : Vysoká škola ekonomická, 1999. 275 s. ISBN 80-7079-994-3.

HOLMES, Jack E. *American government : essentials & perspectives .* New York : McGraw-Hill, 1994. 606 s. ISBN 0-07-029769-x.

NELSON, Michael. *The presidency and political system.* Washington : CQ Press, 1994. 606 s. ISBN 0-87187-788-0.

GREENBERG, Edward S. *The american political system: a radical approach.* Glenview : Scott Foresman, 1989. 392 s. ISBN 0-673-39888-9.

DYE, Thomas R. *The irony of democracy : an uncommon introduction to American politics.* Pacific Grove : Brooks/Cole, 1987. 506 s. ISBN 0-534-06726-3.

BARBER, James David. *The Presidential Character : Predicting performance in White house.* 4th edition. Englewood : Prentice Hall,

1992. 522 s. ISBN 013718123X.

LIGHT, Paul C. (1984). *Vice Presidential Power*. Baltimore, Maryland: John Hopkins University.

Periodická literatura:

MONTGOMERY, Bruce P. Congressional Oversight: Vice President Richard B. Cheney's Executive Branch Triumph. *Political Science Quarterly*. 2005, vol. 120, no.4, s. 581-617.

WLEZIEN, Christopher . On forecasting the presidential vote. *PS: Political Science and Politics*. 2001, vol. 34, no.1, s. 24-31.

NELSON, Michael (1988). *Choosing the Vice President*. PS: Political Science and Politics, Vol. 21, No. 4, pp. 858-868.

BROWNELL II, Roy E. Vice Presidential secrecy : A study in comparative constitutional privilege and historical development. *St. John's law review*. Spring 2010, vol.84, s. 423-631.

KENSKI, Kate; HALL JAMIESON, Kathleen. Presidential and Vice Presidential Debates in 2008: A Profile of Audience Composition.. *American Behavioral Scientist*. Mar2011, Vol.55, s. 307-324.

WARNER, Benjamin R., et al. Will the "Real" Candidates for President and Vice President Please Stand Up? 2008 Pre- and Post-Debate Viewer Perceptions of Candidate Image.. *American Behavioral Scientist*. Mar2011, Vol.55, s. 232-252. ISSN 00027642.

Webová sídla:

Vicepresident Joe Biden [online]. 2011 [cit. 2011-06-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.whitehouse.gov/administration/vice-president/biden>>.

The Vice President's Residence and Office [online]. 2011 [cit. 2011-06-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.whitehouse.gov/about/vp/residence>>.

Obsah

ÚVOD	2
1.PŮVOD VICEPREZIDENTSTVÍ	4
1.1. PRVNÍ (VICE)PREZIDENTSKÉ VOLBY.....	4
1.2. CESTA KE DVANÁCTÉMU DODATKU ÚSTAVY.....	5
1.3 VOLBY 1796.....	5
1.4VOLBY 1800.....	6
1.5 DVANÁCTÝ DODATEK ÚSTAVY USA.....	7
1.5.1 Ratifikace dvanáctého dodatku.....	8
1.5.2Dopady dvanáctého dodatku.....	9
2.OSOBNOST VICEPREZIDENTA, JEHO FUNKCE A PRÁVOMOCI	10
2.1KRITÉRIA PRO VICEPREZIDENTSTVÍ.....	10
2.1.1 Kdo nemůže být viceprezidentem.....	11
2.2 PROMĚNY VE STRATEGII VÝBĚRU KANDIDÁTA NA POST VICEPREZIDENTA.....	11
2.2.1 J. F. Kennedy - L. B. Johnson.....	12
2.2.2 B.Obama - J. Biden.....	13
2.3 SOUČASNÉ STRATEGIE PŘI VÝBĚRU KANDIDÁTA PRO VICEPREZIDENTSKOU KAMPAŇ.....	14
2.4 PRACOVNÍ POVINNOSTI VICEPREZIDENTA.....	15
2.5 PREZIDENTSKÉ NÁSTUPNICTVÍ ANEB JEDEN ÚDER SRDCE OD PREZIDENTSTVÍ.....	16
2.5.1 Presidential Succession Act of 1792.....	16
2.5.2 Presidential Succession Act of 1886.....	17
2.5.3 Presidential Succession Act of 1947.....	18
2.5.4 Nástupnictví podle 25.dodatku.....	18
2.5.5 Viceprezidenti, kteří se stali prezidenty.....	19
2.5.6 Viceprezidentství jako odrazový můstek k prezidentství.....	19
2.6 PŘEDSEDNICTVÍ SENÁTU.....	20
2.6.1 Addamsova hlasování.....	20
2.6.2 Současný stav.....	21
2.6.3 Předseda Senátu jako vrchní soudce v případě impeachmentu.....	22
2.7 NEFORMÁLNÍ POVINNOSTI.....	23
2.8 NÁRŮST POČTU NEFORMÁLNÍCH POVINNOSTÍ.....	24
3. PREZIDENTSKÉ A VICEPREZIDENTSKÉ DEBATY	27
3.1 HISTORIE DEBAT.....	27
3.2 DEBATA JOE BIDEN - SARAH PALIN.....	30
3.3 DOPADY (VICE)PREZIDENTSKÝCH DEBAT.....	32
ZÁVĚR	33
SUMMARY	35
POUŽITÁ LITERATURA	36
SEZNAM PŘÍLOH	39
PŘÍLOHY	40

Úvod

Téma své bakalářské práce Postavení viceprezidenta v exekutivě USA jsem si vybral hned z několika důvodů. Prvním z nich je dozajista můj zájem o politický vývoj v USA. Samozřejmě na počátku mého zájmu o americký politický systém jsem neměl příliš znalostí o postavě viceprezidenta. Nestydím se to však říct, protože viceprezident je v našich zeměpisných šířkách a délkách velkou neznámou a málokdo skutečně ví, jaké má tento člověk pravomoci. Právě kvůli touze po prohloubení vlastních znalostí v této oblasti jsem si vybral toto téma.

Druhým důvodem, který částečně navazuje na důvod první, je i to, že bych chtěl čtenářům nabídnout možnost seznámit se s tím, kdo vlastně viceprezident USA je, jaké má pravomoci, v jakých funkcích vystupuje a podobně. Myslím si, že touto prací můžu čtenářům umožnit nahlédnout nejen na povrch této problematiky, ale částečně pomoci proniknout hlouběji do problematiky tématu viceprezidentství a jejího historického vývoje.

Jako třetí důvod, který mě vedl ke zpracování tohoto tématu je i absence učebnice/knihy/práce, která by se věnovala pouze tomuto konkrétnímu tématu. Z mnoha učebnic či skript je možné zjistit, že viceprezident je čekatelem na úřad prezidenta nebo nějakou podobnou informaci, nicméně si dovoluji tvrdit, že téměř žádná učebnice či skripta nezachází do hloubky viceprezidentství, nenabízí nám pohled na historický vývoj tohoto úřadu, nám neukazuje, jak americká ústava postupuje v případě onoho náhlého přenesení prezidentských povinností na viceprezidenta.

V projektu k této bakalářské práci jsem si stanovil několik základních otázek, ze kterých vychází mé hypotézy. Nejdůležitější otázkou první části práce je, jaké byly historické proměny v postavení viceprezidenta. Abych ji mohl zodpovědět, musím si uvědomit, jak se v průběhu času, od prvních prezidentských voleb do současnosti proměnil volební systém prezidenta. V první části práce bych chtěl ověřit, zda postavení viceprezidenta dostalo velkých změn a post viceprezidenta je v dnešní době chápán více jako reprezentativní záležitost než jako skutečně exekutivně činná politická funkce.

Druhá kapitola práce by měla být věnována postavě viceprezidenta. Zde si kladu základní otázky, tedy kdo může být viceprezidentem zvolen a kdo naopak ne. Dále vymezuji povinnosti, které viceprezidentovi vyplývají z Ústavy USA. Dále se budu věnovat jeho postavení v čele jedné ze dvou komor Kongresu. V tomto bloku mám v úmyslu verifikovat i hypotézu, kterou se snažím ověřit v bloku prvním, tedy zda

je viceprezident opravdu exekutivně činný či nikoliv. Dále v druhé kapitole rozebírám i různé posloupnosti v jakých je případně obsazován prezidentský post v případě, že dojde k jeho uvolnění. Samozřejmě nesmím opomenout objasnit ani jednu z možných příčin uvolnění prezidentského postu, tedy impeachment, který v historii téměř přivedl dva muže z viceprezidentského křesla do křesla prezidentského. Ve druhé kapitole chci také odpovědět na otázku, zda je viceprezident důležitým mužem při prezidentské kampani a do jaké míry ovlivňuje voliče.

Výzkumná otázka z druhé kapitoly, tedy do jaké míry ovlivňuje kandidát na post viceprezidenta voliče, je částečně přenesena i do poslední kapitoly práce, která je věnována viceprezidentským debatám. V této kapitole chci čtenáři nabídnout nejenom pohled do historie a vývoje debat, ale i pokus o analýzu poslední viceprezidentské debaty, kterou mohou mnozí mít v paměti.

Pro práci jsem zvolil poměrně velký počet tištěných i elektronických titulů, ke kterým jsem zvolil analytický přístup. Pramenem, ze kterého jsem čerpal nejvíce, je dozajista Ústava USA, ze které čerpám zejména ve druhé kapitole. Například při rozebírání podmínek volitelnosti viceprezidenta mi nepřipadá téměř žádný jiný pramen k této oblasti jako relevantní. Obdobně je tomu i v případě podkapitoly, která se týká formálních povinností viceprezidenta, které jsou Ústavou jasně vyjmenovány. Výjimkou samozřejmě není ani část práce týkající se předsednictví Senátu USA, i v té jsem vycházel zejména z Ústavy. Zdrojem pro pasáže týkající se nástupnictví dle jednotlivých listin se staly samozřejmě dané listiny. Hlavním pramenem pro třetí kapitolu byly webové stránky CPD – komise pro prezidentské debaty, které poskytují velmi komplexní informace o debatách včetně odkazů na audio (i video) nahrávky či přepisy z prezidentských i viceprezidentských debat. Celkově bych ohodnotil velmi kladně oficiální stránky amerických institucí, které obsahují velmi často i oskenované kopie původních dokumentů, což jim dodává na důvěryhodnosti.

1 Původ viceprezidentství

Nutnost založení nového úřadu se objevuje již od počátku samotné existence USA. Úřad viceprezidenta byl ustanoven v Ústavě Spojených států amerických, která byla ratifikována 17. září 1787 ve Philadelphii. Zajímavý je však zejména důvod k ustanovení této nové funkce. Kromě toho, že je zajímavý, je však velmi prostý. Postava viceprezidenta byla jakýmsi záchranným manévrem před patovými situacemi, které mohl přinášet prezidentský volební systém popsany v Ústavě. Delegáti sjezdu ve Philadelphii zavedli takzvaný *sbor volitelů*¹, který volil a dodnes volí prezidenta jednoho z nejmocnějších států světa. Delegáti si však byli vědomi toho, že může dojít ke stavu, že každý ze členů sboru volitelů by v případě, že by měl pouze jeden hlas v prezidentských volbách, mohl volit pro svého kandidáta v USA označovaného termínem „Favorite son“². Tím, kdyby takto volili všichni volitelé, by se dostaly Spojené státy americké do patové situace, která by na dlouhou dobu mohla ochromit správné fungování země. Právě z tohoto důvodu tedy byly každému voliteli přiřčeny dva volební hlasy, kterými sbor volitelů tedy volil prezidenta a druhého kandidáta - viceprezidenta. Po sečtení volebních hlasů se kandidát s největším počtem hlasů stal prezidentem USA a kandidát, který skončil na druhém místě, se stal viceprezidentem.

1.1 První (vice)prezidentské volby

Jak jsem již zmínil, volba viceprezidenta se v průběhu času měnila. Největší změny ve způsobu volení kandidáta se odehrávaly samozřejmě zkraje existence tohoto úřadu. Způsobeno to bylo zřejmě tím, že Američané neměli při sepisování ústavy dostatečné zkušenosti a nemohli si tedy být plně vědomi jednotlivých úskalí, která jim původní Ústava z roku 1787 nachystala. Z předchozího textu je patrné, že při prvních prezidentských volbách, které se konaly roku 1789, se jednalo o volbu, kdy každý volitel měl dva hlasy, které mohl kandidátům přidělit. V Ústavě však existovala jedna zásadní podmínka – pokud kandidát, který získal největší počet hlasů, nezískal většinu hlasů, rozhodovaly o americkém prezidentovi další následné volby, které se však již

---

¹ Sbor volitelů je orgán složený z formálních voličů prezidenta, kterých je od roku 1964 přesně 538. Počet těchto voličů není pro každý ze států federace stejný a je přesně určen ve druhém článku Ústavy.

² Pojem „favorite son“ označuje kandidáta, který je rodákem daného státu či je se státem nějakým jiným způsobem blízce spřízněn. Velmi často se tak při prezidentských volbách v USA stává, že kandidát pocházející z daného státu v něm bez problému vítězí.

nekonaly prostřednictvím sboru volitelů, ale prostřednictvím Sněmovny reprezentantů. Do tohoto případného „druhého“ kola postoupilo pět kandidátů, mezi kterými mohli členové této komory Kongresu vybírat prezidenta. Při této volbě však bylo bráno v úvahu to, že státy musí být při hlasování zastupovány rovnoměrně, tudíž dostal každý stát zastoupený ve Sněmovně reprezentantů pouze jeden hlas. Pokud však došlo k tomu, že prezident nebyl zvolen ani v této komoře Kongresu, dospěla volba ke „třetímu“ kolu, které se odehrávalo na půdě Senátu. V Senátu se však volil už jen viceprezident a prezidentem se stal kandidát, který dostal nejvíce hlasů ve Sněmovně reprezentantů.

V prvních volbách se však nestalo žádné překvapení – zcela podle předpokladů se prvním americkým prezidentem stal George Washington a viceprezidentem se stal John Adams, který byl pasován na největšího možného oponenta George Washingtona. O žádnou velkou názorovou rivalitu přesto mezi těmito dvěma muži nešlo, oba byli stoupenci stejné politické strany – strany Federalistů. Výsledek volby byl jednoznačný, Washington dostal od volitelů 69 hlasů, Adams 34, zbylých deset kandidátů obdrželo dohromady třicet pět hlasů. Jak je z výsledku patrné, Federalisté slavili dvojité vítězství. Fakt, že jejich zástupci zastávali obě nejvyšší funkce v USA, se projevil i na následné ideové harmonii, která mezi těmito dvěma muži panovala.

Obdobného vítězství se dočkali Federalisté i v pořadí druhých prezidentských voleb, které se konaly v roce 1792. Na postech prezidenta a viceprezidenta se neudála žádná změna, a tak Washington a Adams zůstali nadále ve svých funkcích.

1.2 Cesta ke dvanáctému dodatku Ústavy USA

V textu již popsany systém volby prezidenta, ve své původní formě oficiálně zakotvený v Článku II, oddílu II, odstavci I Ústavy, v sobě neobsahoval jasnou formulaci, která by rozřešila případné nerozhodné situace při volbě. To se však během prvních voleb neprokázalo být problematickým. Zlomovými volbami byly volby v roce 1796 a v roce 1800. Právě díky volbám v roce 1800 začal být v Kongresu řešen nový dodatek Ústavy, který upravoval způsob volby prezidenta.

1.3 Volby 1796

Prvními volbami, ve kterých můžeme sledovat poměrně zajímavé, nikoliv však překvapivé výsledky, byly volby roku 1796. Hlavním kandidátem strany Federalistů byl zkušený John Adams, který znal fungování v Bílém domě ze svých dvou předchozích

období ve funkci viceprezidenta. Dalšími kandidáty nominovanými touto stranou byli T. Pinckney (bývalý guvernér Jižní Karolíny), O. Ellsworth (předseda Nejvyššího soudu USA), J. Jay (úřadující guvernér New Yorku), J. Iredell (člen nejvyššího soudu USA), S. Johnston (bývalý senátor) a Ch. C. Pinkney (ministr financí USA).

Za stranu, která byla opozicí Federalistům, tedy za demokraticko-republikánskou stranu, byl hlavním kandidátem Thomas Jefferson (vysoký státní úředník ve Virginii). Dalšími kandidáty byli A. Burr (senátor), G. Clinton (bývalý guvernér státu New York), S. Adams (guvernér státu Massachusetts) a J. Henry (senátor).

Z výsledku voleb je patrné, že situace byla velmi vyrovnaná. Zajímavé však je to, že Federalisté přišli o své hegemonické postavení v Bílém domě. Na jednu stranu to mohlo být způsobeno stoupající oblibou nově vzniklé demokraticko-republikánské strany, na druhou i pestřejší nabídkou kandidátů ze strany federalistů na post viceprezidenta. Právě tím, že Demokraticko-republikánská strana uvedla zcela jasně dva preferované kandidáty (Jefferson a Burr), dala svým voličům jasný návod, koho volit. U Federalistů naopak došlo k rozmělnění počtu hlasů mezi T. Pinckneye, bývalého guvernera Jižní Karolíny, a zbylé kandidáty strany. Dovoluji si tvrdit, že právě díky obrovské vyrovnanosti kandidátní listiny přišli Federalisté o post viceprezidenta, který připadl demokratickým-republikánům, ačkoliv obdrželi v celkovém součtu méně hlasů než Federalisté.

Právě tyto volby se staly prvními, ve kterých tedy na formálně nejvyšších postech nestanuli zástupci jedné strany. To se ukázalo jako poměrně nepraktické, protože celé volební období mezi sebou vedli prezident s viceprezidentem neustálé boje o řešení problémů týkajících se vzniku nových dodatků k Ústavě a dalších podobných změn, které byly potřeba učinit.

1.4 Volby 1800

Jestliže předchozí prezidentské volby byly průlomové z důvodu bipartity v čele státu, volby na přelomu osmnáctého a devatenáctého století byly průlomové z důvodu jiného poněkud palčivějšího problému. Při volbách se ukázala drobná převaha příznivců demokraticko-republikánského tábora, takže vítězi voleb se stali již dobře známí Thomas Jefferson a jeho spolustraník Aaron Burr. Zajímavé však bylo to, že oba získali stejný počet hlasů od volitelů (oba obdrželi 73 hlasů, ke zvolení bylo třeba získat 70 hlasů). Demokraticko-republikánská strana si byla už před volbami vědoma tohoto

nebezpečí, že oba kandidáti obdrží stejný počet hlasů. Tomu však chtěla předejít předem danou taktikou, že jeden z volitelů bude hlasovat pouze pro Jeffersona, který byl stranou vybrán pro post prezidenta.

Při dodržení této taktiky by se viceprezidentem stal Aaron Burr, jelikož se tak nestalo a mezi voliteli se našli „partyzáni“, kteří se nedrželi instrukcí, došly volby do fáze, která zatím nikdy nenastala. Volby měly být rozhodnuty ve Sněmovně reprezentantů. Volilo se tím způsobem, že každý ze států měl jeden hlas, k vítězství musel jeden z kandidátů získat nadpoloviční většinu hlasů. V roce 1800 bylo ve Sněmovně reprezentantů zastoupeno 16 států. Z toho tedy vyplývá, že k vítězství bylo třeba získat podporu devíti států. Ačkoliv měl každý stát pouze jeden hlas, nebylo leckdy jednoduché určit v rámci státu, komu hlas přiřadit. Ve státech ovládaných stranou demokratických-republikánů byla jasná podpora Thomase Jeffersona, avšak ve státech ovládaných Federalisty převládala nechuť volit největšího rivala, takže zástupci těchto států hlasovali převážně pro Aarona Burra. Situace po hlasování v „jednobarevných“ státech byla tedy 7:6 pro T. Jeffersona. Z dalších států se pak ještě jeden (konkrétně Georgia) přiklonil na stranu Jeffersona, avšak osm hlasů bylo stále málo. A jelikož se zbylé dva státy nerozhodly, na kterou stranu se přiklonit, nehlasovaly ani pro jednoho z kandidátů a odevzdaly prázdný hlasovací lístek. Díky tomu tedy nebyl zvolen ani jeden kandidát a volba se musela opakovat. Avšak ani po první patové situaci se hlasování jednotlivých států dlouho neměnilo a volba prezidenta musela proběhnout ještě 35 krát.

Tento ohromný počet hlasování se ukázal jako velice nepraktický a vyústil v nutnost vytvořit nový dodatek Ústavy, který by příští podobné situaci zamezil. Jen pro doplnění zmíním, že v pořadí čtvrtým prezidentem USA se stal po 36 volbách Thomas Jefferson, jehož v poslední volbě volili zástupci deseti států, na stranu jeho oponenta se přiklonily pouze zástupci čtyř států a dva státy se opět zdržely hlasování.

1.5 Dvanáctý dodatek Ústavy USA

Po volbách v roce 1800 bylo zřejmé, že Ústava USA ještě není zdaleka dokonalá a bude vyžadovat úpravu volebního řádu pro prezidentské volby. Dodatek, ve kterém byla obsažena tato úprava, byl v pořadí dvanáctým dodatkem Ústavy USA.

Dvanáctý dodatek v sobě obsahuje úpravu volebního řádu prezidentských voleb. Nejvíce zásadní změnou bylo dozajista rozlišení volitelských hlasů. Podle nového

dotatku měl každý volitel stále dva hlasy, které však musel jednoznačně odlišit. Jeden hlas byl pro kandidáta, který byl volen na post prezidenta, druhý hlas pro kandidáta na post viceprezidenta.

Další zásadní úpravou, která byla obsažena ve dvanáctém dodatku, byla i změna prezidentské volby v případě, že by žádný z prezidentských či viceprezidentských kandidátů nezískal většinu. Dle původního volebního zákona mělo být v tomto případě rozhodnuto na půdě Kongresu mezi pěti kandidáty s největším počtem hlasů. V případné volbě se postupně mohly zapojit obě komory Kongresu. Dle nového dodatku se toto případné druhé kolo konalo rozdílným způsobem v případě nezvolení prezidenta a jinak v případě nezvolení viceprezidenta. Případného „druhého“ kola prezidentské volby se nadále účastnili již jen tři kandidáti, namísto původních pěti. Další změnou v prezidentské volbě bylo i to, že prezident byl nově volen pouze jednou komorou Kongresu, konkrétně Sněmovnou reprezentantů. Dále dvanáctý dodatek uváděl i datum, do kterého musí být prezident zvolen. Pokud by však tento termín nebyl splněn, post prezidenta měl být dočasně vykonáván již zvoleným viceprezidentem.³

V případě, že nebyl Sborem volitelů zvolen viceprezident, konalo se „druhé“ kolo na půdě Senátu. Do tohoto druhého kola postoupili však již jen dva kandidáti, mezi kterými mohli senátoři vybírat příštího viceprezidenta. K vítězství na půdě Senátu stačilo kandidátovi získat prostou nadpoloviční většinu hlasů.

1.5.1 Ratifikace dvanáctého dodatku

Aby byl dvanáctý dodatek přijat, musel být schválen, stejně jako každý jiný případný dodatek, minimálně třemi čtvrtinami států USA. Návrh dvanáctého dodatku byl Kongresem předložen 9. prosince 1803. Prvním státem, který hlasoval pro přijetí dodatku, byla Severní Karolína už 21. prosince 1803. V prosinci 1803 jej stihly ještě přijmout další tři státy, konkrétně Maryland, Kentucky a Ohio. Posledním státem, který dvanáctý dodatek přijal, byl New Hampshire 15. června roku 1804. Přijetí dvanáctého dodatku však nebylo jednohlasné – tři státy se vyjádřily proti jeho přijetí. Proti přijetí hlasovaly státy Delaware, Massachusetts a Connecticut. Dle jednoduché matematiky však došlo i přes nevěli tří států k ratifikaci dvanáctého dodatku a jeho ukotvení do Ústavy USA.⁴

³ Krajní termín, do kterého měl být zvolen prezident USA, se později ještě změnil v roce 1933 přijetím dvacátého dodatku Ústavy USA.

⁴ Ratifikace dvanáctého dodatku byla druhou nejrychlejší ratifikací dodatku v historii USA. Konkrétně trvala 189 dní. Historicky nejdéle přibližně dvě století trvala ratifikace 27. dodatku.

1.5.2 Dopady dvanáctého dodatku

Ze znění tohoto ústavního dodatku je zřejmé, že prezidentské volby od roku 1804 byly radikálně odlišné od voleb do roku 1800. Tato ústavní změna přinesla mnoho dopadů. V první řadě byly jasně odlišeny hlasy volitelů, tudíž bylo jasně rozlišeno, kdo se stane prezidentem a kdo viceprezidentem, čímž se eliminovala budoucí možná patová situace z průlomových voleb roku 1800. Druhým zásadním dopadem byla i změna strategie, se kterou šly strany do voleb. Strany jasně určovaly, kdo je hlavním kandidátem na daný post, z čehož vyplývalo, že už nedocházelo k rozměňování hlasů mezi jednotlivé kandidáty, díky čemuž ztratili Federalisté své dominantní postavení v Bílém domě po volbách v roce 1796. Nesmím však zapomenout zmínit fakt, že samotná existence nově ratifikovaného dvanáctého dodatku změnila zásadně tvář prezidentství. Od ratifikace, která se oficiálně datuje k patnáctému květnu 1804, se již nikdy neopakovala situace z roku 1796, že by na postu prezidenta a viceprezidenta stáli muži z rozdílných politických stran.

2 Osobnost viceprezidenta, jeho funkce a pravomoci

V této kapitole představím postupně kritéria volitelnosti viceprezidenta, dále jaké jsou viceprezidentovy pravomoci a jaké vykonává funkce.

2.1 Kritéria pro viceprezidentství

Kritéria pro to, kdo může sloužit lidu USA na postu viceprezidenta, jsou totožná s kritérii volitelnosti na post nejvyšší – post prezidentský. „*But no person constitutionally ineligible to the office of President shall be eligible to that of Vice-President of the United States.*”(U.S.Constitution: 12th Amendment)

Konkrétně musí tedy případný viceprezident splňovat tyto podmínky – musí být narozen v USA, popř. být americkým občanem, má být nejméně 35 let starý a zároveň musí během svého života žít minimálně 14 let na území USA.

No person except a natural born Citizen, or a Citizen of the United States, at the time of the Adoption of this Constitution, shall be eligible to the Office of President; neither shall any Person be eligible to that Office who shall not have attained to the Age of thirty-five Years, and been fourteen Years a Resident within the United States.(U.S.Constitution: Article 1, section 1)

První podmínka je zřejmě nejsložitěji definovatelná a dokonce ani Nejvyšší soud v USA si s přesnou definicí pojmu rodilý americký občan neví rady. V praxi se tedy za rodilého občana považuje každý občan narozen na území vymezeném jurisdikcí USA. S naplňováním této podmínky měl v minulosti problém nejeden vysoký ústavní činitel. V naplňování ostatních dvou podmínek však neexistuje žádná diskutabilita. Věkové kritérium je naprosto zřetelné a v dnešní době i velmi dobře prokazatelné. Stejně tak je velmi dobře prokazatelné, zdali případný kandidát pobýval čtrnáct let na půdě USA.

Tato kritéria však nebyla stanovena náhodně. V první řadě, zkraje existence nového demokratického státu, tedy USA, měly tyto podmínky ochránit občany USA před nově přichozími majetnými lidmi, zejména z Velké Británie. Na přelomu osmnáctého a devatenáctého století nebylo ojedinělým jevem, že se právě movití občané koloniálních velmocí snažili rozšířit svůj vliv a přesunout se pouze z obchodní sféry i do sféry politické.

2.1.1 Kdo nemůže být viceprezidentem

Doposud jsem se zabýval pouze tím, kdo funkci viceprezidenta může zastávat, nyní se pokusím objasnit, kdo a z jakých důvodů viceprezidentem být nemůže.

Prvním důvod pro nezpůsobilost působení v úřadu viceprezidenta má ryze historické důvody. Tímto důvodem je působení podvratné činnosti či rebelantství proti USA navzdory tomu, že úředník (myšleno viceprezident) složil přísahu věrnosti Spojeným státům. Historicky byl tento bod ukotven ve 14. dodatku Ústavy. Důvodem pro vznik tohoto bodu Ústavy byl velký počet úředníků, kteří i přesto, že slíbili věrnost USA, podporovali v době občanské války Konfederaci.

Druhý důvod je aktuálnější. Vysoký státní úředník, který je vystaven impeachmentu a v tomto procesu neuspěje, tedy je zproštěn funkce, je pro další úřadování ve funkci navždy vyloučen.

Třetí důvod nezpůsobilosti působit v úřadu je spíše z roviny teoretické a nikdy nedošlo k jeho ověření v praxi. Dvacátý druhý dodatek Ústavy USA říká, že prezident USA by neměl být zvolen více než dvakrát. Jak je již ze samotné formulace zřejmé, o viceprezidentovi se tento článek nezmiňuje, nicméně je tradicí či zvyklostí, že viceprezident se po odsloužení svých maximálně dvou volebních období nesnaží být zvolen potřetí do stejné funkce.

2.2 Proměny ve strategii výběru kandidáta na post viceprezidenta

Navrhování kandidátů na dva nejvyšší exekutivní posty prošlo od prvních prezidentských voleb až do současnosti velkými změnami. Tento vývoj ve změně taktiky, jak uspět ve volbách, má několik etap, které jsou jednoznačně vymezeny dobovými milníky. Prvním z těchto milníků je dozajista ratifikace dvanáctého dodatku ústavy, který byl již v předchozím textu rozebrán. Před existencí tohoto dodatku jednotlivé strany navrhovaly kandidáty, kteří všichni aspirovali na post nejvyšší. Je zřejmé, že někteří kandidáti byli stranou více preferovanými, nicméně všichni z kandidátů měli dle ústavy stejnou šanci stát se hlavou nově vzniklých Spojených států amerických. Po ratifikaci dodatku však došlo ke změně, kdy strany začaly jasněji deklarovat, koho by chtěly za prezidenta a kdo by měl být jeho sekundantem, viceprezidentem.

Další změna strategie přichází v době občanské války, kdy se objevují v nominačních procesech tendence navrhopvat regionální kandidáty, kteří by pomohli

politicky sjednotit rozbouřené Spojené státy. Tyto pokusy však nebyly příliš úspěšné. Po občanské válce se strany opět vrátily k osvědčenému modelu dvou hlavních kandidátů, který dobře fungoval doposud.

Za poslední milník dosavadního vývoje pak považují rok 1940, kdy zástupce demokratické strany Franklin Delano Roosevelt přišel s novinkou a do svých druhých prezidentských voleb si sám vybral svého možného viceprezidenta. Nadále u demokratů tedy již nerozhodovaly stranické sjezdy, kdo by byl vhodným kandidátem na post viceprezidenta. U republikánů tento trend přichází až o 20 let později. Důvod, proč se tento trend objevil, je naprosto zřejmý, J. N. Garner, dosavadní Rooseveltův viceprezident nesouhlasil s třetím volebním obdobím, na které se chtěl nechat Roosevelt zvolit.⁵ Proto tedy Roosevelt nepokračoval v kampani společně s Garnerem, ale navrhl si sám svého viceprezidenta.

Zřejmým faktem musí být samozřejmě to, že kandidáti na viceprezidenta nejsou voleni pouze podle sympatie či ideové blízkosti, kterou k nim aspirant na prezidentský post chová. V posledních letech je dbáno zejména na to, aby tento budoucí tandem zaujal co nejširší spektrum voličů. Pro kandidáty je tedy nejenom nutné zasáhnout svou předvolební kampaní co nejvíce voličů názorově, ale i geograficky, ideově, nábožensky či lidsky.

2.2.1 J. F. Kennedy – L. B. Johnson

Prezidentské volby roku 1960 mohou být zářným příkladem „geograficky“ úspěšného tandemu. Hlavní kandidát a pozdější vítěz primárek John Fitzgerald Kennedy si byl vědom, že ačkoliv je velmi populární na severu USA, jeho podpora na jihu není nijak výrazná. Proto tedy hledal viceprezidentského kandidáta, který by byl „favorite son“ některého z jižanských států. Lindon B. Johnson byl kandidátem státu Texas, který je druhým největším státem USA. Tím, že Kennedy nabídl viceprezidentství jižanskému favoritovi, si vysloužil samozřejmě podporu jihu. Nicméně vskutku o spolupráci s Johnsonem příliš nestál a doufal, že on kandidaturu nepřijme. Mimo tento geografický důvod výběru L. B. Johnsona existoval ještě jeden důvod, proč si jej J. F. Kennedy zvolil za svého druha v kampani. Důvod byl ten, že tito dva si byli ideově sice velmi vzdáleni, nicméně právě tato vzdálenost se ukázala v rámci stranických primárek jako

---

⁵ Ačkoliv bylo nepsaným pravidlem, že prezident je volen maximálně na dvě volební období, nechal se FDR zvolit i potřetí. Až v roce 1951 byl přijat 22. dodatek Ústavy, který výslovně říká, že prezident může sloužit pouze dvě volební období.

veliká výhoda pro Kennedyho. Právě tím, že spolupracoval Kennedy s Johnsonem získal na svou stranu v primárkách voliče, kteří by za jiných okolností volili Kennedyho největšího soka Pata Browna. To, že si Kennedy zvolil jako svého „running-mate“⁶ člověka, který mu nebyl ideově ani lidsky příliš blízký a posléze s ním vyhrál prezidentské volby, se však ukázalo jako signifikantní pro celé období prezidentství Kennedyho. Johnson si připadal na postu viceprezidenta jako nevyužitý, a tak jej Kennedy úkoloval nejrůznějšími úkoly od vedení kosmického programu, až po delegování svých prezidentských povinností v jižanských státech, kde Kennedy neměl takovou podporu, jakou by si představoval.

2.2.2 B.Obama – J.Biden

Zárným příkladem rozličného, avšak velmi úspěšného vůdčího tandemu, může být dvojice Barack Obama-Joe Biden. Velezkušený J.Biden podpořil volbu Baracka Obamy, a právě díky jeho podpoře se dostal první Afroameričan do čela USA. Právě to, že Barack Obama si jako svého partnera zvolil Joea Bidena, se odrazilo i u poměrně vysokého zisku hlasů u konzervativně založených voličů, pro které mohlo být zvolení prvního prezidenta tmavé barvy pleti nemyslitelné. Jestliže tandem Kennedy - Johnson byl tandemem, který byl úspěšný z geografických důvodů, tandem Obama-Biden má jiné přednosti, které voliče zaujaly.

Na první pohled patrná rozdílnost mezi těmito dvěma politiky je to, co z nich činí tak úspěšný tandem. Zřejmý je velký věkový rozdíl, který byl voliči chápán jako výhoda. Na jedné straně je konzervativní matador Joe Biden, na druhé straně relativně mladý Barack Obama, který byl symbolem chystaných radikálních změn v politice USA. Joe Biden jakožto římský-katolík se stal prvním viceprezidentem tohoto vyznání. Naopak Barack Obama je protestant, nicméně tato náboženská rozdílnost není těmto dvěma mužům na obtíž. Ba právě naopak, jak jsem již zmínil, římsko - katolická komunita v USA je velmi vlivná a i proto se tento tandem těšil velké podpoře voličů.

Dalším kladem této věkové rozdílnosti je i možné předávání životních a politických zkušeností, kterých je v případě Joea Bidena velmi mnoho. Předchozí kariéra Bidena čítá velké množství vysokých státních funkcí. Před viceprezidentstvím byl Joe Biden 46 let senátorem za stát Delaware. Prezidentovi Obamovi může být Biden nápomocen i v otázkách týkajících se soudnictví – Biden byl osm let předsedou senátní

⁶ Pojem „running-mate“ označuje kandidáta na post viceprezidenta, který je nejbližším partnerem prezidenta při volební kampani.

komise pro soudnictví. Další palčivou otázkou ve které Biden může radit je otázka boje proti narkotikům, Biden předsedal senátní komisi pro boj s narkotiky celé dva roky. Další oblastí, ve které může být Biden Obamovi nápomocen je i oblast zahraniční politiky. Joe Biden vykonával funkci předsedy senátní komise pro zahraniční vztahy s pauzami celkem přes čtyři roky. Je tedy evidentní, že nejenom geografické hledisko, ale i toto věkové a náboženské hledisko může pomoci posbírat politikům důležité hlasy voličů.

2.3 Současné strategie při výběru kandidáta pro viceprezidentskou kampaň

Ve volbách, které se budou konat na podzim roku 2012, bude za stranu demokratů s největší pravděpodobností volen opět stejný osvědčený tandem Obama - Biden, s kým však do voleb vyrukují republikáni, to ještě není zcela zřejmé.⁷ Jedno je však jisté, do budoucna se budou muset kandidáti zaměřovat více nejen na volební program, ale i na náboženské a jazykové aspekty své kandidatury. Dovolují si tvrdit, že zejména latinsko-americká menšina bude mít daleko větší vliv, od čehož se bude odvíjet nejenom snaha zapůsobit na španělsky mluvící komunity, ale i na komunity římsko-katolické. Proto se tedy pravidelně před stranickými primárkami či přímo v jejich průběhu objevují politici s hispánskými kořeny, kteří by se případně mohli stát „running-mate“ daných kandidátů na prezidenta.

Další skupinou obyvatelstva, na kterou se budou muset politici do budoucna zaměřit, budou dozajista ženy. Možná i právě proto se objevila v posledních prezidentských volbách Sarah Palin, která mohla být první viceprezidentkou v historii, a pokořit tak další metu v prozatím ryze mužských patrech politiky.

Zřejmé je, že politici, kteří spolu tvoří možný vůdčí tandem, nemohou být v názorech úplně shodní, ba právě naopak. Velmi často pochází každý z jiné frakce strany. Tato názorová rozličnost velmi pomáhá strhnout danému prezidentskému kandidátovi na svou stranu i opoziční frakci jeho politické strany. Právě toto je úkol „running-mate“, získat pro kandidáta na prezidentský post co nejvíce hlasů, jak při primárkách, tak později i při samotné prezidentské volbě. Nutná je samozřejmě však

---

⁷ Z dosavadních výsledků primárních voleb v rámci republikánské strany bude předpokládaným kandidátem na post prezidenta zvolen Mitt Romney, o jehož možném viceprezidentovi se však stále spekuluje. Jedním z nejvážnějších kandidátů na tento post je K. Healey, velmi blízká dlouholetá spolupracovnice Mitta Romneyho.

i práce „running-mate“ po úspěšných primárkách, kdy na jeho bedra padá i usmiřování s oponenty z primárek a jejich následné získávání na svou stranu pro pozdější podporu ve „finálové“ prezidentské volbě.

2.4 Pracovní povinnosti viceprezidenta

Viceprezident má legislativou poměrně jasně stanoveno, jaké jsou jeho role. V této kapitole se je pokusím podrobně osvětlit. Je však zajímavé, že ačkoliv se na první pohled může zdát funkce viceprezidenta jako velmi mocná, příliš moci viceprezident nepožívá.

V úvodu této podkapitoly si dovoluji užít formulaci, která se může například českým občanům zdát jako klišé. Největší Viceprezidentovou povinností je sloužit lidu USA. Pokud bychom se však zeptali Američanů, jestli tuto větu vnímají obdobně pateticky jako Češi, setkali bychom se s nesouhlasem. Američané jsou si vědomi toho, že svého politika zvolili za účelem, aby jim sloužil. Toto uvědomění však platí i naopak, úředníci vědí, že jsou služebníky lidu, a tak většinou dělají vše, co je v jejich silách, aby vůli lidu naplnili.

Chceme-li hovořit o povinnostech viceprezidenta, je dobré uvědomit si, že ne všechny jeho povinnosti jsou ukotveny v ústavě. Pro začátek je tedy dobré rozdělit si povinnosti viceprezidenta na formální (ukotvené v ústavě) a neformální, tedy ty povinnosti, které plní dobrovolně či podle zažitých zvyklostí. I přesto, že jsem zmínil dobrovolné plnění některých povinností, nejedná se o dobrovolnost úplnou. Samozřejmě, kdyby určité činnosti viceprezident nevykonával, nedostal by se do rozporu s Ústavou USA, tudíž by ani nemohl být postihován za neplnění svých povinností. Nicméně, jak sami uvidíme, nemá viceprezident podle Ústavy povinností příliš mnoho, díky čemuž má čas na přebírání některých drobných úkolů od vlády či samotného prezidenta.

Formálních povinností podle ústavy není mnoho. Vedle dvou dlouhodobých povinností, z nichž první je případné nástupnictví na prezidentský post a druhou je pak předsednictví v Senátu USA, má viceprezident ještě krátkodobé či neformální povinnosti, kterým se budu věnovat na konci této kapitoly.

2.5 Prezidentské nástupnictví aneb jeden úder srdce od prezidentství

Ačkoliv zní tento nadpis možná až lehce morbidně, vystihuje podstatu viceprezidentství dokonale. Viceprezident je prvním „náhradníkem“ na prezidentskou funkci v případě nečekaného ukončení činnosti prezidenta před koncem volebního období. Toto ukončení činnosti může být způsobeno řadou událostí, ať už smrtí či například resignací úřadujícího prezidenta.

V Ústavě z roku 1796 je samozřejmě zmínka o případném nástupnictví viceprezidenta na prezidentský post, nicméně není úplně přesně specifikováno za jakých okolností a jakým způsobem převezme dosavadní viceprezident moc a zdali bude mít dočasný prezident stejné pravomoci jako prezident řádně zvolený.. Nejasná specifikace tohoto bodu Ústavy se ukázala jako špatná poprvé v roce 1840.

Roku 1840 byl zvolen prezidentem William Henry Harrison, který nakonec kvůli svému úmrtí sloužil americkému lidu nejkratší dobu ze všech prezidentů. W. H. Harrison skonal pouhý měsíc po svém nástupu do funkce, a tak byl nahrazen ve funkci viceprezidentem Johnem Tylerem. Ačkoliv vykonával svou funkci Harrison pouze měsíc, měl už sestavený tým poradců, kteří mu pomáhali utvářet důležité názory a rozhodnutí. V momentě příchodu Tylera se však v Bílém domě změnila poměry a Tyler začal vládnout po svém. Ačkoliv poradce nenechal vyměnit, nepokračoval v kurzu, který nastolil Harrison, čímž se stal trnem v oku oběma stranám, které byly zastoupeny v Kongresu. A i přesto, že je v Ústavě psáno, že pokud prezident není schopen vykonávat svou funkci, přechází jeho pravomoci na viceprezidenta, nikdo nečekal takto drastickou změnu politiky.

Bez povšimnutí však nesmím nechat situaci, která by nastala v případě, že by nebyl později schopen vykonávat prezidentské povinnosti ani viceprezident. I na to samozřejmě bylo myšleno a v takovém případě by bylo postupováno dle dokumentu originálně nazvaného Presidential Succession Act of 1792.

2.5.1 Presidential Succession Act of 1792

Dle tohoto dokumentu by byl druhým náhradníkem na prezidentský post takzvaný President pro tempore of the Senate⁸, třetím náhradníkem pak byl mluvčí Sněmovny reprezentantů. Zajímavostí může být fakt, že právě u výše zmíněného

---

⁸ Dočasný předseda Senátu je volen v případě, že viceprezident nemůže být přítomen jednání Senátu z jakéhokoliv důvodu.

případu Johna Tylera nebylo příliš daleko k tomu, aby ani on nebyl schopen vykonávat funkci prezidenta. Roku 1844 unikl John Tyler jen o vlásek smrti, když přežil výbuch na palubě jedné z amerických válečných lodí.

Druhým obdobným případem, kdy se na post prezidenta téměř dostal dočasný předseda Senátu USA, se odehrál v roce 1868. Po smrti Abrahama Lincolna roku 1865 se dostal do čela USA Andrew Johnson. Za doby jeho vlády došlo mj. ke schválení kontroverzního zákona, který zakazoval prezidentu odvolat určité státní úředníky bez souhlasu Kongresu. S tím však Johnson nesouhlasil a zákon vetoval. Toto veto však bylo později přehlasováno a zákon vstoupil v platnost. Johnson si byl vědom, že pokud bude tento zákon skutečně účinný, jedná se o velké ohrožení demokracie, a proto možná i trošku exemplárně odvolal z funkce ministra obrany a války. Toto prezidentovo jednání se však jednoznačně nelíbilo zejména republikánským kongresmanům, a tak se poprvé v historii USA pokusili o impeachment prezidenta. V pozdějším hlasování nebyl Johnson zbaven funkce o jeden jediný hlas. Přesně jediný hlas tedy chyběl, aby se k moci dostal až třetí v pořadí – dočasný předseda Senátu USA. (Amar, 1995: 6)

2.5.2 Presidential succession act of 1886

Roku 1886 došlo ke změně v zákonu o další nástupnické linii prezidentství. Stalo se tak zejména ze dvou důvodů. Prvním z nich byly určité oprávněné obavy o případné udržení podobné politiky, prosazované prezidentem, potažmo viceprezidentem, který měl být ve funkci nahrazen.⁹ Druhým, avšak mnohem závažnějším důvodem, byla nedokonalost předchozího „nástupnického“ zákona. Na podzim roku 1885, krátce po úmrtí viceprezidenta Thomase A. Hendrickse nastalo zhruba dvoutýdenní období, kdy v Senátu nebyl zvolen dočasný předseda a ve Sněmovně reprezentantů nebyl zvolen mluvčí. S tím zákon z roku 1792 nepočítal, a tak se mohlo stát, že by v případě náhlého úmrtí prezidenta mohly být Spojené státy bez nejvyššího státníka.

Zákon z roku 1886 tuto předchozí nedokonalost odstranil nejenom zvýšením počtu možných nástupců na post prezidenta, ale i jejich „kvalitativní“ změnou, dá-li se to tak říct. Nejvyšší představitelé obou komor Kongresu byli v nástupnické linii nahrazeni členy vlády USA. Posloupnost byla chronologická, podle doby, kdy vznikla

---

⁹ Obavy byla podloženy i dříve zmiňovaným příkladem z roku 1868, kdy se k moci mohl dostat radikálně smýšlející republikán Benjamin F. Wade, který nesouhlasil s mnohými kroky prezidenta.

daná ministerstva. První na řadě tedy byl tzv. Secretary of state¹⁰, dále ministr financí a až po všech členech kabinetu byli na řadě případně členové Kongresu v pořadí známém již z předchozího nástupnického zákona.

2.5.3 Presidential succession act of 1947

Předchozí zákon přečkal období bouřlivých společenských změn i dvě světové války. Za jeho revizi se zasloužil prezident Truman, který opět měnil pořadí jednotlivých nástupců. Do čela nástupnického listu opět byli zařazeni nejvyšší členové kongresu, avšak v opačném pořadí. První na řadě (po prezidentovi a viceprezidentovi) byl tedy mluvčí sněmovny reprezentantů, druhý pak byl dočasný předseda Senátu. Teprve po těchto dvou zástupcích byli na nástupnické listině uvedeni členové kabinetu, opět v chronologickém pořadí dle data ustanovení jednotlivých ministerstev.¹¹

2.5.4 Nástupnictví podle dvacátého pátého dodatku ústavy

Poslední změnu přinesl 25. dodatek Ústavy, který byl přijat roku 1967. Tento dodatek dal nově prezidentovi možnost, že si v případě neobsazeného viceprezidentského postu, může jmenovat nového viceprezidenta. Toto jmenování má však dvě omezení. Prvním je, že nově jmenovaný viceprezident musí být vybrán z nástupnické linie. Druhým omezením je poté nutnost schválení kandidáta oběma komorami Kongresu, kdy v každé komoře musí dostat kandidát v hlasování vždy nadpoloviční většinu hlasů.

Poslední změnou, kterou přinesly více než dvě století zkušeností, je i vytvoření tzv. „designed survivor“. Člověk takto označený je důkladně vybrán mezi členy nástupnické linie a má jediný úkol. V případě, že se koná shromáždění, kterého se účastní ostatní členové nástupnické linie, je tento člověk ukryt na bezpečné místo, aby v případě atentátu či jiné pohromy přežil a tudíž by Spojené státy měl kdo řídit i nadále.¹²

¹⁰ V českém jazyce v současnosti překládáno jako ministr zahraničí. V době vzniku zákona však spadala pod jeho pravomoci i další agenda, tedy nejen zahraniční politika.

¹¹ Je zřejmé, že názvy ministerstev se v průběhu času měnily, ale jejich nástupnické pořadí zůstávalo stále stejné, například ministerstvo války bylo přetransformováno na ministerstvo obrany, ale v pořadí bylo mezi členy kabinetu stále na třetím místě.

¹² Těchto událostí, kdy je vybírán „designed survivor“ se odehrálo v minulosti poměrně mnoho, cca dvě do roka. Jedná se většinou o nejvíce mediálně sledované události, jako jsou inaugurace prezidenta či prezidentovy výroční proslovy.

2.5.5 Viceprezidenti, kteří se stali prezidenty

Z pozice viceprezidenta se na nejvyšší post vyšplhalo 14 bývalých viceprezidentů, což je z celkového počtu viceprezidentů, kteří zastávali úřad v historii USA, téměř čtvrtina. Mnoho dalších viceprezidentů pracovalo po konci svého volebního období v řadě jiných vysokých funkcí. Z těchto čtrnácti zmíněných mužů se však na post prezidenta dostalo svou zásluhou, dále se to tak říct, pouze pět kandidátů. Čtyři viceprezidenti začali zastávat prezidentské povinnosti po úmrtí úřadujícího prezidenta přirozenou smrtí. Ve čtyřech případech byli do prezidentské funkce viceprezidenti z důvodu úmrtí po úspěšných atentátech na prezidenta. Aby byl výčet případů kompletní, poslední čtrnáctý viceprezident byl dosazen do funkce prezidenta po rezignaci svého předchůdce (viz impeachment). Nutno dodat že případy uvedené v tomto odstavci nebyly řazeny chronologicky, ale podle statistické četnosti jednotlivých případů.

2.5.6 Viceprezidentství jako odrazový můstek k prezidentství

Viceprezident je vysokým státním úředníkem, který je upřen značné pozornosti veřejnosti i médií. Na jednu stranu to pro něj může znamenat nevýhodu ve ztrátě soukromí a podobných aspektech, na stranu druhou se této pozornosti dá velmi dobře využít v jeho prospěch při prezidentské volební kampani. Proto se poměrně často stává, že se úřadující viceprezidenti po skončení mandátu jejich prezidenta velmi často účastní následujících prezidentských voleb, Tyto snahy byly v dějinách v několika případech úspěšné. Patné je to na příkladu G. H. W. Bushe, který po svém působení na postu viceprezidenta v letech 1981 – 1989 úspěšně vedl prezidentskou kampaň. Na prezidentském postu stanul G. H. W. Bush v letech 1989 – 1993.

Výše popsany způsob získání prezidentského postu závisí zejména na schopnostech daného viceprezidenta či na jeho volební kampani a tématech, která jsou pro daného viceprezidenta aktuální. Druhým způsobem, jak se prezident může dostat k moci je opuštění prezidentského křesla prezidentem, ať už z důvodů zdravotních či politických. Mezi důvody zdravotní je nutno zahrnout i smrt prezidenta, ke které za více než dvě stě let existence tohoto úřadu několikrát došlo, ať už z cizího zavinění (atentát), či z důvodu špatného fyzického stavu prezidenta. Pokud však chceme hovořit o politických důvodech vedoucích k rezignaci prezidenta a následnému nástupu

viceprezidenta na uvolněný post, je nutné uvědomit si, že proces „odvolání“ prezidenta je velmi složitý a v historii k němu došlo pouze třikrát.¹³

2.6 Předsednictví Senátu USA

Druhou ze zmiňovaných povinností viceprezidenta je předsedání Senátu USA. Přesné ukotvení této povinnosti nalezneme v prvním článku Ústavy, konkrétně pak ve třetí sekci ve čtvrtém odstavci. Viceprezident je předsedou Senátu. Když viceprezident není přítomen jednání, jeho místo zaujme dočasný předseda, o kterém padla zmínka již dříve v textu.¹⁴

Od doby, kdy byl zvolen prvním viceprezidentem John Adams až po dobu současného viceprezidenta Joea Biddena utekla více než dvě století, za která se výkon povinnosti dle výše zmíněného článku Ústavy proměnil.

Ačkoliv je v Ústavě zmínka, že prezident je předsedou Senátu, neměl by hlasovat o jednotlivých bodech jednání. Výjimkou poté může být stav, kdy jsou obě strany bipolárního systému vyrovnány. Poté, když takový stav nastane, měl by hlasovat viceprezident a patovou situaci rozřešit. Viceprezident je tedy spíše pojistkou proti nerozhodným hlasováním, nežli plnohodnotným členem Senátu. V minulosti však byla tato Ústavou stanovená funkce předsedy Senátu užívána různým způsobem.

Prvním viceprezidentem Spojených států amerických byl již několikrát zmiňovaný John Adams, který je i dosavadním rekordmanem v četnosti hlasování. Sám Adams rozhodl dvacet devět nerozhodných hlasování, čemuž se v historii přiblížil pouze John C. Calhoun, který rozhodoval ve dvaceti osmi případech. Průměrný počet hlasování, které absolvuje každý viceprezident, je zhruba pět., nicméně není výjimkou, že ve své funkci nehlasuje ani jednou.¹⁵

2.6.1 Addamsova hlasování

John Adams by se z dnešního pohledu mohl zdát mnohým jako ješitný muž prahnoucí po moci. Jestli tomu tak bylo či ne, musí však rozhodnout každý sám. Tuto tezi však může dozajista podpořit v určitých ohledech nejen vysoký počet hlasování,

¹³ Jeden pokus o impeachment ani nebyl pokusem dokonaným. Jedná se o případ R.Nixona.

¹⁴ Dočasný předseda Senátu je většinou určen tím způsobem, že politická strana, která má v Senátu majoritu vybere svého nejdéle sloužícího senátora, kterému svěří tento úřad.

¹⁵ V historii došlo k nerozhodnému hlasování 244x, viceprezidentů bylo zvoleno 47. V této drobné statistice však nezohledňuji, zdali viceprezident sloužil jedno či dvě volební období. Jedná se tedy o pouhé dokreslení toho, jak byl J.Adams ve své funkci aktivní.

kterých se zúčastnil, ale také podstata a problematika těchto hlasování. Příklad Johna Adamse jsem vybral záměrně, abych poukázal na to, jak rozličné povahy byla první hlasování Senátu. Dále také proto, abych poukázal na to, že John Adams si mohl jakožto první viceprezident dovolit daleko více ve své funkci. Dovolím si tvrdit, že v dnešní době už by podobné chování zřejmě nebylo tolerováno, ale především by viceprezident asi nedostal na půdě tolik prostoru, kolik dostával Adams.

Dalším argumentem, který by mohl dokazovat jisté mocenské choutky Adamse, může být i způsob, jakým v Senátu předsedal a jak s ostatními senátory jednal. Samozřejmě v jeho jednání byl dle dobových zdrojů respekt k ostatním, avšak zřídka si Adams odpustil možnost pedantsky poučit své spolupracovníky.

První z těchto hlasování, která Adams rozhodl, se týkalo oficiálního oslovení prezidenta. V praxi tedy nešlo o příliš důležitý akt, ale o pouhou formalitu, ze které Adams udělal velkou záležitost. Viceprezident tvrdil, že pokud nebude prezidentu prokazována dostatečná úcta v jeho oslovení, mohlo by to vést ke ztrátě jeho moci. Daleko důležitějším hlasováním, ve kterém Adams opět rozhodoval, bylo hlasování o odebrání prezidentského práva na odvolání členů vlády. Někteří ze senátorů chtěli prezidenta tohoto práva zbavit, respektive chtěli docílit toho, aby případné odvolání úředníků diskutoval se Senátem či si je dokonce nechával hlasováním schválit. Adams si však uvědomoval, že tím by přišel prezident o velkou část moci a hlasoval proti návrhu, čímž zajistil prezidentskému úřadu stále poměrně vysokou suverenitu. Dalším hlasováním, které Adams velmi ovlivnil, bylo hlasování o umístění hlavního města USA. (Ferling, 1992:311)

Ze všech hlasování, kterých se Adams zúčastnil, bych však vyjmul dvě nejdůležitější, která zabránila válce USA s Velkou Británií. V obou hlasováních zastával postoj, že USA by měla být v zahraniční politice neutrální, a tudíž nezasahovat do sporů Francie s Velkou Británií, s čímž nesouhlasila řada senátorů. John Adams však v Senátu podpořil prezidentovu myšlenku a povedlo se mu zlomit hlasování ve prospěch neutrality.

2.6.2 Současný stav

Od funkčního období J. Adamse uplynula poměrně dlouhá doba vývoje, která dospěla až k dnešnímu stavu, kdy se viceprezident jednání Senátu téměř nikdy nezúčastňuje. Účast viceprezidenta při jednání Senátu je dle zvyklostí, utvořených

dvěma stoletími zkušeností, podmíněna předpokládaným patovým výsledkem hlasování. V ostatních případech by se jednalo o plýtvání viceprezidentovým časem. Například současný viceprezident Joe Biden nerozhodoval ani jedno nerozhodné hlasování, naopak jeho předchůdce ve funkci, Dick Cheney se zúčastnil osmi hlasování, kvůli dočasně vyrovnaným silám na půdě Senátu.

2.6.3 Předseda Senátu jako vrchní soudce v případě impeachmentu

Již zmiňovanému procesu odvolávání vysokých státních úředníků se říká impeachment. Impeachment je jakýmsi kontrolním mechanismem legislativy nad exekutivou a například u odvolávání soudců je poměrně častým jevem.

Ačkoliv je impeachment popsán v americké Ústavě jako obecný postup, který je pro všechny volené úředníky stejný, v praxi můžeme rozlišovat spíše dva typy impeachmentu – prezidentský impeachment a impeachment platný pro ostatní úředníky. Samotný postup prezidentského impeachmentu je následující. Nejdříve Sněmovna reprezentantů (či komise složená z jejích členů) usoudí, zda je daný čin, ze kterého je prezident nařčen, skutečně v rozporu s Ústavou USA. Pokud je čin určen jako protizákonný, musí Sněmovna reprezentantů zpracovat obžalobu, na základě které je poté prezident souzen. Tato obžaloba však nejdříve musí být schválena nadpoloviční většinou členů Sněmovny reprezentantů. Pokud tedy dojde ve Sněmovně reprezentantů ke schválení obžaloby, je tato obžaloba podstoupena Senátu USA. Senát USA je poté soudcem v procesu prezident vs. Spojené státy americké, předsedou tohoto soudního tribunálu je ustanoven předseda Nejvyššího soudu USA. Aby byl impeachment dokonán, je potřeba k uznání prezidentovi viny dvoutřetinová většina senátorů. Když by k tomuto došlo, prezident okamžitě opouští úřad a na jeho místo nastupuje viceprezident.

Postup u ne-prezidentského impeachmentu je téměř stejný jako u prezidentského. Liší se pouze v tom, kdo předsedá soudnímu tribunálu. U případů které se netýkají prezidenta a viceprezidenta předsedá soudnímu tribunálu Předseda senátu USA, tedy viceprezident. Ačkoliv jsem dříve v práci zmiňoval, že viceprezident se zúčastňuje jednání Senátu pouze v případě, že se předpokládá vyrovnané hlasování, jednání o impeachmentu se viceprezident zúčastňuje téměř pravidelně.

K prvnímu jednání o impeachmentu, kterému předsedal viceprezident, došlo 7.července 1797. Úředníkem, který byl nařčen, byl senátor William Blount ze státu

Tennessee. Důvodem jeho impeachmentu byla veleizrada proti svému státu. Soudnímu tribunálu, který nakonec rozhodl o Blountově nevině, předsedal druhý viceprezident Spojených států Thomas Jefferson. Posledním případem impeachmentu federálního úředníka, kdy soudnímu tribunálu předsedal viceprezident, je případ z roku 2010. Jednalo se o případ obžaloby soudce Thomase Porteous, který byl nařčen z přijímání úplatků. Na základě objevených důkazů svědčících o gamblerství výše zmíněného soudce došlo k „úspěšnému“ impeachmentu. Tribunál, který rozhodl o Porteousově vině předsedal Joe Biden.

2.7 Neformální povinnosti

Díky časové vytíženosti prezidenta USA, deleguje prezident řadu svých povinností na svého viceprezidenta. Mezi tyto povinnosti se řadí zejména reprezentování USA na různých zahraničních akcích, kterých se z časových důvodů nemůže prezident zúčastnit. Klasickým příkladem může být vysílání viceprezidentů na různé státní pohřby. S tímto trendem viceprezidentských kondolenčních návštěv začal zejména prezident Ronald Reagan, který na všechny pohřby během svého volebního období vysílal svého viceprezidenta G.H.W. Bushe. Výjimkou jsou naopak státní pohřby velké mezinárodní důležitosti, tedy například návštěva G.W. Bushe na pohřbu papeže Jana Pavla II. či návštěva Baracka Obamy na polském státním pohřbu po leteckém neštěstí u Smolensku roku 2010¹⁶. Viceprezident je vyslán mimo pohřbů i na různé meetingy či akce, kterým prezident nedává takovou důležitost. Posledním důvodem, proč bývá viceprezident delegován na určitá setkání je i jistá schopnost, která se u viceprezidenta předpokládá. Viceprezident někdy funguje jako „hromosvod“ na veřejných schůzích, při kterých je očekáváno, že exekutiva bude kritizována. Těchto jednání se prezident zpravidla nezúčastňuje z jednoduchého důvodu, z obavy o svou pověst.

Další ne tak častou povinností viceprezidenta je předsedání soudním tribunálům v případě impeachmentu vysokých státních úředníků. Samozřejmě však je to, že viceprezident nemůže být předsedou soudního tribunálu v případě impeachmentu prezidenta či v případě impeachmentu vedeného proti jemu samotnému.

---

¹⁶ Na tento pohřeb nakonec však Obama nemohl přicestovat kvůli uzavření letových prostorů z důvodu rozptýlení sopečného popílku do vzduchu.

2.8 *Nárůst počtu neformálních povinností*

Již zmiňované neformální povinnosti nejsou ukotveny v Ústavě, tudíž je velmi těžké zmapovat jejich vývoj. Nicméně platí jedno nepsané pravidlo, a to, že viceprezident vykonává to, co mu jeho prezident stanoví. Tyto stanovené povinnosti pak povětšinou „zdědí“ jeho nástupce. Ovšem toto pravidlo samozřejmě neplatí vždy.

V osmnáctém a devatenáctém století nebylo neformálních povinností, které viceprezidenti plnili mnoho. K tomu bylo mnoho důvodů, agenda prezidenta nebyla tak rozsáhlá i kvůli jisté separaci USA z mezinárodních vztahů. Tato oddělenost Spojených států byla dozajista způsobena jejich geografickou polohou a dobovými dopravními prostředky, které nebyly vhodné pro prezidentské cestování. Bez cestování pochopitelně nejde dělat mezinárodní politiku. Rozvoj letectví a lodní dopravy přispěl k větší globalizaci světa, která definitivně propojila USA se zbytkem světa. Dalším důvodem, proč byly Spojené státy vtaženy do mezinárodních vztahů, byla první světová válka, po které USA vystoupily z politiky izolace a začaly aktivně promlouvat do evropské politiky. Toto zapojení do sítě mezinárodní politiky však přineslo prezidentovi mnohem více pracovních povinností, a tak řadu z nich musel delegovat na svého viceprezidenta.

K historicky největšímu přenesení pravomocí došlo u tandemu Eisenhower – Nixon, kdy prvně jmenovaný poprvé oficiálně určil svému viceprezidentovi, aby jej zastupoval při jednáních vlády a při zasedáních Národní bezpečnostní rady. K tomuto zastupování mělo docházet v případech, že prezident bude služebně nepřítomen, což se za doby vlády Dwighta Eisenhowera velmi často. Nicméně právě to, že Nixon předsedal vládě při jednáních, přineslo pozitivní jevy – nikdo z úředníků vlády si nedovolil pokus o podrývání prezidentovi autority, což se do této doby stávalo velmi často. Prezident se po svých služebních cestách často vracel do zcela jiné politické situace. Dalším pozitivem pro Eisenhowera bylo i to, že Nixonovi mohl plně důvěřovat. Dle dobových zdrojů se ani sám Nixon nepokoušel strhnout moc na svou stranu. Právě možnost této vzájemné důvěry činila tento tandem velmi silný. Dále tato důvěra vedla i k tomu, že Eisenhower nedelegoval na Nixona řadu úkolů zahraničně-politického rázu. Za vypíchnutí stojí zejména dvě zahraniční mise Nixona, které byly opět misemi průlomovými. Bylo to poprvé, kdy prezident vedl zahraniční delegace při takto důležitých cestách. První z nich byla cesta uskutečněná roku 1953 na Dálný východ. Nixonovým cílem bylo prozkoumat možný ekonomický přínos oblasti Indočíny, Vietnamu a Koreje. Druhým milníkem pak byla cesta do Sovětského svazu, která se

uskutečnila roku 1959. Milníkem byla zejména kvůli tomu, že vztahy mezi Spojenými státy a Sovětským svazem byly velmi chladné. Nixon přijel do Moskvy na slavnostní otevření americké národní výstavy. Pamětihodnou se tato cesta stala zejména kvůli slavné „kuchyňské debatě“, kterou vedl Nixon nepřímo přes prostředníky s předsedou sovětské vlády Nikitou Chruščovem.

Jestliže doba viceprezidenta Nixona byla dobou, kdy viceprezident pracoval velmi tvrdě, doba viceprezidenta L. Johnsona byla dobou, kdy si viceprezident připadal nevyužitý. Johnson výslovně žádal J. F. Kennedyho, aby mu nějaké další pravomoci. Kennedy nesvěřil Johnsonovi tolik oficiálních povinností, jako například Eisenhower Nixonovi, nicméně i tak svého viceprezidenta vytěžoval jiným způsobem, zejména pak delegováním svých prezidentských povinností na jihu země. Johnson tedy cestoval na jih USA lobbovat za podporu politiky Kennedyho vlády. Dále Kennedy nařídil svému viceprezidentovi, aby řídil kosmický program. Konkrétně se tak stalo po tom, co Sověti jako první na světě uskutečnili pilotovaný let do kosmu. Johnsonův úkol byl tedy zřejmý, měl předčít Sověty, což se mu nakonec díky programu Apollo a přistání na Měsíci, které finančně velmi podporoval, podařilo. Jak jsem již psal, mnoho neformálních povinností se de facto dědí, a tak i Johnson se účastnil zasedání vlády a Národní bezpečnostní rady, avšak ne ve stejném postavení jako Nixon. Johnson byl v těchto orgánech pouhým pozorovatelem.

Dalším průlomovým tandemem byl tandem Jimmy Carter – Walter Mondale. Walter Mondale se těšil velké důvěře prezidenta Cartera, což vedlo opět k tomu, že viceprezident vedl důležitá jednání či zahraniční mise. Velmi úzký pracovní vztah tohoto tandemu vedl i ke vzniku nové tradice, kterou je každotýdenní oběd prezidenta s viceprezidentem. Vznikem této tradice dovršil Mondale symbolicky cestu vedoucí od prvních viceprezidentských voleb (rivality mezi dvěma nejvyššími představiteli USA) k plné spolupráci mezi prezidentem a viceprezidentem. Viceprezident Mondale se stal plnohodnotným poradce prezidenta. Dále se Mondale stal také součástí mechanismu řešení politických krizí, když pomohl řešit krizovou situaci v Íránu. Konkrétně se pak jednalo o situaci, kdy byla vzata ambasáda USA jako rukojmí po revoluci a svržení Šáha Pahláviho.

Zřejmě nejmocnějším viceprezidentem moderní doby se stal Dick Cheney, který pokračoval v Mondalově odkazu, a stal se velmi vlivným rádcem prezident George Walkera Bushe. Jestliže kritici uráželi nedostatečnou inteligenci prezidenta, viceprezident se těšil přesně opačné image. Kritiky i podpůrci byl Cheney veleben pro

své znalosti a vědomosti, díky čemuž se stal tak mocným. Po teroristickém útoku označovaném 9/11 se na dlouhou dobu zaměřil Cheney zejména na podporu invaze do Iráku. Tento záměr byl podpořen řadou veřejných prohlášení o propojení režimu Saddáma Husajna s teroristickou sítí Al - Kajda. Viceprezident však podnikal i kroky, které nebyly na veřejnosti příliš vidět. Osobně navštívil několikrát ústředí CIA, kde si vyžádal řadu analýz již v průběhu vyšetřování možného propojení výše zmíněného diktátora s teroristy. Právě díky těmto informacím prosadil společně s prezidentem Bushem invazi do Iráku.

Další odkaz tohoto viceprezidenta tkví zejména ve znovuzískávání prezidentských pravomocí, které byly značně osekány po aféře Watergate. Samozřejmě, v době, která těsně následovala hrozivý útok 9/11 mohl Cheney velmi dobře argumentovat, proč by mělo dojít k rozvoji pravomocí prezidenta a viceprezidenta. Hlavním argumentem vedoucím k revizi řady zákonů, byla pomalá rychlost procesů, které vedly ke schválení akcí vedoucích například k intervenci do Iráku. Zejména, kvůli tlaku viceprezidenta, tak byl zrevidován například zákon týkající se tajných služeb či zákon týkající se přístupu k záznamům z prezidentových jednání.

Poslední oblastí, ve které nechal Bush svého viceprezidenta vyniknout, byla politika životního prostředí, kde se Cheney zasloužil zejména o úlevy pro americký průmysl, když povolil vyšší možné emise skleníkových plynů pro těžký průmysl, čímž se později stal terčem pro kritiky z řad demokratů.(Dick Cheney, 2010: s 350-423)

3 Prezidentské a viceprezidentské debaty

Politické debaty dnes patří ke všednímu veřejnému životu. V každé vyspělé zemi najdeme ne jeden debatní pořad vysílaný periodicky. (Vice)prezidentské debaty v USA však z tohoto rámce běžných, dá se říci všedních, politických debat vybočují. Jak již samotný název této kapitoly napovídá, jedná se o debatování na nejvyšší politické úrovni, které má svá pevně stanovená pravidla. V rámci dvou a čtvrt století existence USA se tento typ debat objevoval až od přelomu první a druhé poloviny dvacátého století. Dnešní volby si však není žádný z Američanů bez těchto debat schopen představit. A není tedy divu, že v rámci prezidentských voleb mají výsledky politických klání velký vliv na voliče.

3.1 Historie debat

Jak jsem již zmínil v úvodu této kapitoly, debaty se začaly prosazovat až ve druhé polovině 20. století. Výjimkou je první velká série debat, která se uskutečnila roku 1858 mezi dvěma vlivnými senátory a kandidáty na prezidentský post Abrahamem Lincolnem a Stephenem A. Douglasem. Tato série čítala dohromady sedm debat konajících se na sedmi místech USA. Každá z debat trvala tři hodiny, během kterých měl každý z mluvčích jednu hodinu na úvodní proslov a poté půl hodiny na reakci na řeč oponenta. Aby bylo debatování v rámci fair-play, dva výše zmínění se v jednotlivých sedmi lokacích střídali v tom, kdo bude mluvit v úvodu. Témata, která byla rozebírána, byla samozřejmě aktuální. Nejpalčivějším tématem doby byla samozřejmě otázka otroctví, ve které se oba oponenti názorově velmi lišili. (Donald, 1996:207).

Dalším milníkem vývoje politického debatování byla rádiem přenášená debata z roku 1948. Debata byla určena k demokratickým prezidentským primárkám mezi Thomasem Deweyem a Haroldem Stassenem. Jediným tématem, které bylo probíráno mezi těmito dvěma debatujícími, bylo jak čelit nebezpečí komunismu v USA, konkrétně jak postavit komunisty v USA mimo zákon. Tato debata měla velké množství posluchačů. Radio ABC uvádí ve svých historických dokumentech, že debatu poslouchalo až 80 milionů posluchačů, což je i na dnešní poměry ohromné číslo. Formát debaty se od roku 1958 také poněkud změnil. Zkrátil se zejména čas vymezený na celou debatu. Celá debata trvala „pouhou“ hodinu, oba ze soků měli dvacet minut na úvodní projev a zbylý čas byl věnován reakcím na slova soka. Tato debata byla zajímavá

i z jiného důvodu – byla věnována pouze jednomu tématu, což se pro budoucí debaty ukázalo jako nevhodné.

Dalším milníkem v historii velkých debat byla první televizí přenášená politická debata věnovaná opět demokratickým primárkám. Formát debaty se opět změnil – televize ABC si začala uvědomovat, že debaty v novém médiu, kterým televize dozajista byla, musí být zajímavé, akčnější. Nový formát tedy vypadal tak, že oba oponenti měli velice krátký třiminutový vstupní projev, dále následovaly otázky, které si mezi sebou oponenti kladli navzájem, a celá debata byla završena pětiminutovými proslovy aktérů.

První sérií debat, kterých se zúčastnil viceprezident, konkrétně R. Nixon, byla série debat z roku 1960. Richard M. Nixon se debat účastnil sice z pozice viceprezidenta, ale šlo o debaty k prezidentským volbám, kde chtěl výše zmíněný uspět. Jeho sokem byl demokrat John F. Kennedy, který měl proti Nixonovi v televizních debatách ohromnou výhodu – byl fotogenický, naopak Nixon působil na obrazovkách jako postrach. Tyto televizní debaty prokázaly, jak důležité je i vzhled politika. Podle dobových veřejných průzkumů vyhrál Kennedy velkým rozdílem. Přesně naopak tomu však bylo u lidí, kteří debatu neviděli v televizi, ale poslouchali ji v rádiu. Celkový výsledek debaty byl tedy téměř nerozhodný. Témata jednotlivých debat byla různá. Nixon se dostal pod těžkou kritiku ohledně neschopnosti USA předčit ve zbrojení Rusko, dalším palčivým tématem byla například válka ve Vietnamu či nárůst opozičních hnutí (hippies, feministky...). Průlomovým jevem u této debaty poté bylo, že se poprvé vysílala v prime-time¹⁷ a dosahovala opět vysoké sledovanosti, v průměru přes šedesát milionů diváků. Formát debat byl opět různý, dvě debaty se odehrávaly klasickou formou, kdy opět oba mluvčí pronesli úvodní řeč, poté proběhlo kolo vzájemných otázek a následovaly odpovědi a závěrečné řeči. Další dvě debaty se nesly pouze v duchu vzájemných otázek a odpovědí.

První skutečně viceprezidentská debata se konala až v roce 1976, kdy proti sobě zasedli v debatních křeslech republikán Bob Dole a demokrat Walter Mondale. Oba senátoři se ucházeli o post viceprezidenta a v debatě vytvářeli aktivní podporu prezidentským kandidátům. Walter Mondale byl stoupencem Jimmy Cartera, Bob Dole naopak podporoval tehdejšího prezidenta Geralda Forda. Témat měli tyto dva aspiranti

---

¹⁷ Vysílací čas nebyl uzpůsoben pro obě pobřeží – debaty začínaly v 19:30 východního času (platí pro východní pobřeží), tudíž v 16:30 času západního. 16:30 samozřejmě pro západ nebylo počítáno jako prime-time, nicméně v tomto čase měli televizní společnosti, které debaty přenášely, spočítáno, že u příjemců může být nejvíce diváků zároveň.

na druhý nejvyšší post v USA velmi mnoho, de facto by se dalo říct, že v této viceprezidentské debatě byly shrnuty předchozí tři prezidentské debaty. Konkrétně se tedy hovořilo o ekonomických otázkách, zahraniční politice a samozřejmě otázkách týkajících se národní bezpečnosti. Debata se odehrála v texaském Alley Theatre pod vedením žurnalisty Jamese Hoge z Chicago Sun Times. Její formát byl následující, oba aktéři dostali na začátku dvouminutový prostor na vlastní proslovy, poté si navzájem pokládali otázky, ke kterým dostal vždy tázaný možnost sto padesát sekund na odpověď, dále následovala reakce na odpověď, která mohla trvat maximálně šedesát sekund. Po několika kolech otázek na závěr následovaly tři minuty závěrečného proslovu pro každého. Poměrně alarmujícím jevem u této debaty byla nižší sledovanost, než ta, na kterou byli politici zvyklí. U prezidentských debat se sledovanost pohybovala v průměru přes šedesát milionů diváků na přenos, u viceprezidentské debaty se sledovanost pohybovala pouze okolo hranice čtyřiceti milionů diváků.

Druhá, ryze viceprezidentská debata, se odehrála až osm let po té první. Zajímavé bylo, že se viceprezidentské debaty poprvé v historii zúčastnila dáma – demokratická kongresmanka Geraldine Ferraro, jejím oponentem byl tehdejší viceprezident George Bush senior. Debata byla vysílána tentokrát již v regulérním prime-time pro obě pobřeží – začínala ve 21:30 času východního pobřeží. Témata byla otevřena pouze dvě, zato však poměrně široká. Tématem první poloviny pořadu byla domácí politika, tématem druhé poloviny pak politika zahraniční. Formát byl opět jiný než u debaty z roku 1976, k jeho změně došlo zejména kvůli dalšímu ztraktivnění pro diváky. Debata pak vypadala následovně, každý z diskutérů obdržel od moderátora S. Vanocura (ABC News) stejnou otázku a měl sto padesát sekund na odpověď. Poté následovaly otázky od přizvaných odborníků, na které měli aktéři odpovídat během šedesáti sekund. Debata byla již tradičně zakončena závěrečnými proslovy politiků, které trvaly po čtyřech minutách od každého. Zajímavé bylo i to, že tato debata se svou sledovaností téměř vyrovnala debatám prezidentským. Konkrétně ji sledovalo přes padesát šest milionů diváků.

Další zajímavou viceprezidentskou debatou se stala historicky jediná viceprezidentská debata, které se zúčastnili hned tři relevantní kandidáti na viceprezidentský post. Byli jimi senátor Al Gore, viceprezident Dan Quayle a vysloužilý admirál James Stockdale. Debata se odehrála 13. září 1992 v Atlantě pod vedením zkušeného moderátora Hala Bruno z televizního štábu ABC. Hal Bruno zvolil osvědčený formát debaty, kdy nechal každému z řečníků dvouminutový prostor pro

úvodní proslov, dále pak následovaly otázky, na které aktéři během šedesáti sekund odpovídali. Dále následoval pěti minutový prostor pro debatu k nadcházejícímu tématu a celý pořad byl zakončen dvouminutovými závěrečnými proslovy. Obsahově nepřinesla tato debata žádné převratné výsledky, snad jen drobné odlehčení ze strany Jamese Stockdalea, který ukázal v debatě jiný přístup než dva ostřílení politici, ukázal lidskou tvář, která byla diváky velmi vřele přijata. Tato debata byla díky své řeckněme tripolaritě diváky bedlivě sledována – její sledovanost dosáhla opět téměř k hranici šedesáti milionů diváků, což se dalším následujícím debatám s výjimkou poslední z roku 2008, nedařilo. Viceprezidentské debaty z let 1996 a 2000 se sledovaností klesly pod třicet milionů diváků, viceprezidentská debata z roku 2004 překročila hranici čtyřiceti milionů diváků.(CPD Online, 2009:www.debates.org)

3.2 Debata Joe Biden- Sarah Palin

Již zmíněná debata z roku 2008 se stala po dlouhých letech ostře sledovanou. Voliči znechuceni předchozím republikánským prezidentem Georgem W. Bushem a viceprezidentem Dickem Cheneyem, volali po změně, kterou jim nabízel tandem Barack Obama – Joe Biden. Proti druhému jmenovanému demokratovi se ve viceprezidentské debatě postavila republikánka Sarah Palin. Zajímavé je podívat se nejenom na formát debaty, ale i na to, jak jednotliví aktéři v debatě vystupují. Na jedné straně vidíme velmi zkušeného poměrně starého muže, který na diváky působí velmi klidným dojmem, na straně druhé o několik desítek let mladší dámu, která je velmi energická. S tím souvisí i způsob mluvy, který je u obou aktérů rozdílný. Joe Biden je velmi poklidný a rozvážný ve svém stylu mluvy, naopak Sarah Palin reaguje, dá-li se to tak říct, rychleji a i intonace jejího hlasu je jiná, téměř bych si troufl říct, že v momentě, kdy se Sarah Palin dostane do úzkých, nebojí se zvýšit hlas. Dalším rozdílem je i používání různých gest a podobných forem tzv. body-language. Tento bod opět souvisí s rozdílem v přístupu aktérů k debatě. Rozvážný Joe Biden se k žádným „fintám“ na kamery neuchyluje, je velmi soustředěný a strohý, na druhé straně u jeho oponentky můžeme vysledovat občasné mrknutí do kamery, různé střídání grimas. To opět může působit na diváka různě. Na jedné straně si divák může říct, že Joe Biden si je tak jistý silou svých argumentů, že takovéto triky nepotřebuje, na straně druhé však může být preferována Sarah Palin právě díky jejímu tehdy modernímu vystupování.

Témata probíraná v debatě jsou z různých oblastí. První klíčovou otázkou moderátorky je, zda-li byla v tehdejší době nejhorší situace ve Washingtonu v Bílém domě či nikoliv, a čím je tato situace způsobena.¹⁸ Odpovědi jsou zřejmé – Biden tvrdě útočí na Bílý dům, Sarah Palin jej naopak brání. Dalším velmi důležitým tématem byla ekonomika a konkrétně pak otázka, kdo nebo co stálo za vznikem hypotéční krize. V tomto bloku byla dále řešena i otázka regulace daní, na kterou měly oba tábory opět rozdílný náhled. Dále se moderátorka tázala obou na otázky ohledně změn klimatu, na fakta i mýty této oblasti. Z pohledu nezaujatého diváka zřejmě nejzajímavější otázkou pak byla otázka položena zhruba v polovině debaty, konkrétně se jednalo o otázku, co ze svých předvolebních slibů nebudou politici schopni splnit. Joe Biden tvrdí, že navzdory krizi bude ve spolupráci s Barackem Obamou schopen dostát všem svým slibům. Sarah Palin je poněkud opatrnější a uznává, že problematické by pro její případnou administrativu mohlo být omezování těžby na Aljašce, což velmi nahrává Bidenovi, který situace využívá ve svůj prospěch. Dále byly samozřejmě diskutovány i otázky stahování vojáků z Iráku, či otázky nukleárních hrozeb např. z Pakistánu. Celá debata je završena závěrečnými proslovy, kdy se oba debatující odvolávají na své rodiny. Sarah Palin ve své řeči doslova říká, že John McCain¹⁹ je člověkem bojujícím za střední třídu, do které Sarah Palin řadí svou rodinu, tedy že John McCain je kandidátem pro všední obyčejné rodiny, které sužují každodenní problémy. Joe Biden v závěru používá citát svého otce z prostředí boxu, který zní v překladu zhruba takto: „Synu, když jsi sražen na kolena, je třeba povstat.“ V závěru Biden říká, že Barack Obama je mužem, který pomůže USA povstat, a proto by měli voliči svěřit svou důvěru právě jemu.

Tyto odkazy na rodinu jsou standardním jevem, který provází téměř všechny podobné projevy. Je zřejmé, že američtí voliči na tyto líbivé odkazy na tradiční hodnoty slyší velmi dobře. Právě díky oblibě tradičních hodnot u voličů byl po poslední viceprezidentské debatě lépe hodnocen Joe Biden. Jeho klidný styl mluvy mu pomohl pozitivně představit velmi radikální změny, které by při jiném stylu argumentace mohly být přijímány s většími rozpaky.

---

¹⁸ Otázka reagující na velmi nízkou podporu prezidenta od voličů. Tento údaj je v USA velmi ostře sledován.

¹⁹ Kandidát na prezidentský post za republikány v roce 2008

3.3 Dopady (vice)prezidentských debat

V úvodu této kapitoly jsem uvedl, že v dnešní době si není téměř žádný z Američanů schopen představit volby bez předchozích televizních či radiových debat. Této tezi zcela odpovídají i předběžné volební výsledky, které zpracovávala po debatách společnosti Nielsen Media Research. Výsledky po prezidentských či viceprezidentských debatách se de facto shodovaly s výsledky, které se staly později oficiálními výsledky následných prezidentských voleb. Samozřejmě tato shoda může být způsobena tím, v jaké roli jednotliví kandidáti do debat nastupovali, zda byli či nebyli favorizováni. Toto lze jasně potvrdit i u výše rozebírané debaty Biden - Palin, kdy Biden vstupoval do debaty jako favorit na vítěze a i po jejím skončení obdržel od lidu více bodů než jeho oponentka. Dopad debat však nelze podceňovat, zřejmým důkazem může být například prezidentská debata z roku 1992 mezi B. Clintonem, G.Bushem starším a R.Perottem. Bush se v debatě dopustil fatální chyby, když se mimoděk podíval na hodinky a vyslal tím voličům signál, že toto téma je pro něj ztrátou času. Nakonec zřejmě i díky této lehkovážnosti prohrál v debatě s B. Clintonem a následně ztratil i šanci být znovu zvolen prezidentem. Přípravy na debaty tedy nesmí být podceňovány, protože právě (vice)prezidentské debaty velmi často rozhodují volby.

Závěr

V úvodu práce jsem si stanovil několik otázek, na které jsem se v práci snažil najít odpovědi. První výzkumná otázka byla poměrně široká a konkrétně jsem chtěl zjistit, jakými změnami prošlo postavení viceprezidenta od prvních voleb do současnosti. Jelikož je to otázka široká, je vhodné rozdělit si odpověď na ni do několika částí.

Velmi důležitou změnou, která zásadně ovlivnila pozici viceprezidenta, byla ratifikace dvanáctého dodatku Ústavy USA z roku 1804. Do roku 1804 měl viceprezident přesnou zpětnou vazbu od voličů, a tím tedy vyřčený zcela jasný mandát. Po přijetí dvanáctého dodatku došlo ke změnám ve strategii nominace na prezidentský a viceprezidentský post, čímž viceprezident drobně ztratil na důležitosti. Rozdíl před rokem 1804 a po roce 1804 je tedy zřejmý. Nicméně ratifikace tohoto dodatku umožnila administrativám jednotlivých prezidentů vládnout klidněji a v ideovém souladu se svým viceprezidentem.

Podmínky pro to, kdo může vykonávat funkci viceprezidenta, se od počátku existence tohoto úřadu neměnily. Kandidát musí být narozen v USA či mít americké občanství. Věkové kritérium je také stejné – kandidátovi na viceprezidentský post mu být nejméně třicet pět let. I poslední třetí podmínka volitelnosti je pochopitelně stejná – tento kandidát musí strávit na území USA minimálně 14 let svého života. Teoretické problémy ohledně těchto otázek mohly nastat zejména v době občanské války, ve druhé polovině devatenáctého století, kdy mohli být kandidáti na viceprezidentský post oponentskou stranou kandidáti z vlastizrady a podobně. Nikdy k tomu však nedošlo.

Dále jsem se v práci snažil zjistit, jaký byl vývoj viceprezidentských povinností. Viceprezident má Ústavou USA zcela jasně stanoveno, co je náplní jeho práce. Je to zejména nástupnictví na prezidentský post a předsedání americkému Senátu. Jak jsem již v práci zmínil, viceprezident se nachází pouhý jeden jediný úder srdce od prezidentského postu. To z něj teoreticky činí jednoho z nejmocnějších mužů světa. Na americké senátní půdě je viceprezident doslova nejmocnějším mužem. Podle zvyklostí však viceprezident předsedá Senátu pouze v případě, kdy se předpokládá vyrovnané hlasování či v případě impeachmentu některého z vlivných federálních úředníků. V praxi je tedy vliv viceprezidenta v této pozici úměrný rozložení sil v této komoře. Záleží tedy na tom, kolik mají jednotlivé strany zvolených zástupců a viceprezident má tedy reálný vliv až v případě, když dojde ke shodnému počtu

hlasujících na obou stranách. V historii sice nalezneme případy, kdy viceprezidenti nepostupovali podle zvyklosti a snažili se získávat reálný vliv do svých rukou (viz podkapitola Adamsova hlasování), nicméně se jedná spíše o výjimky potvrzující pravidlo. Ve vývoji pravomocí tedy nedošlo k velkým změnám, vliv viceprezidenta je tedy závislý spíše na rozložení politických sil v Kongresu a méně potom na síle osobnosti daného viceprezidenta.

Druhou zásadní otázkou, kterou jsem chtěl v práci zodpovědět je, zda a jakým způsobem ovlivňuje kandidát na viceprezidentský post prezidentské volby. Dospěl jsem k závěru, že kandidát na viceprezidentský post samozřejmě ovlivňuje prezidentské volby. K prvnímu průkaznému ovlivnění prezidentských voleb dochází už po prezidentských primárkách v rámci jednotlivých stran, kdy viceprezidentský kandidát musí pomoci získat pro svého kolegu hlasy od spolustraníků, kteří v primárkách volili jiného kandidáta, podporu potřebnou pro možné budoucí zvolení na prezidentský post. Daleko větší vliv má však viceprezident při viceprezidentských debatách, kde zcela jasně ukazuje jaký má politický program. Na rozdíl od prezidentského kandidáta může viceprezident „zaútočit“ na voliče s radikálnějšími názory. Kromě názorů přináší viceprezident i možnost oslovit voliče svou geografickou, ideovou či například náboženskou „blízkostí“. Ačkoliv od občanské války v USA uplynulo přibližně sto padesát let, stále je možné sledovat jistou polarizaci v rámci USA na sever a jih. Právě díky tomu, že si tým okolo J. F. Kennedyho uvědomil tuto geografickou otázku v nominačním procesu L. B. Johnsona, vyhrál později Kennedy prezidentské volby. Důležité zkrátka je, aby viceprezident utvořil s prezidentem kompaktní tandem, který nemá žádné viditelné slabiny. Tento tandem se musí doplňovat ve všech oblastech, takže pokud by byl kandidát na viceprezidenta zvolen nevhodným způsobem, těžko získá tandem nominovaný na nejvyšší posty potřebnou podporu nutnou k vítězství ve volbách. Tento aspekt je však v posledních letech velmi bedlivě hlídán a tak dochází k velmi pečlivé selekci kandidátů na post viceprezidenta. Možná i právě proto, že kandidáti na post viceprezidenta jsou velmi pečlivě vybíráni, nedošlo ani jednou v historii USA k pokusu o impeachment na jejich post.

Summary

In according to the title of the thesis, it is obvious that the bachelor thesis is about the vice-president of the United States of America, whose real powers and position in the American executive seems to be questioned. Precisely, the issue of historic evolution and the essence of the vice-president's office, as well as his powers became the subject of my thesis. It is spoken about the vice-president also in according to presidential elections and this is the reason why I deal with the question of vice-president's impact on presidential elections.

The first part of the thesis is devoted to the historic evolution of the vice-president's position in the American executive. Specifically, changes of the voting system used to vice-president's elections are worked up in this chapter. The biggest milestone of the vice-presidency evolution is the ratification of the 12th Amendment, Constitution of the U.S. Before its acceptance the vice-president became one, who got the second highest amount of votes in presidential elections. The support of the Electoral College quantified by an amount of votes provides the vice-president with a transparent mandate. After the 12th Amendment had taken effect, the strategy of nominating process of the vice-president was changed. It weakened the vice-president's position and his powers. In the second part of the thesis the vice-president's formal and informal obligations are held forth. The essential one is the vice-president's succession to the presidential office in case of giving the post of the American president up. Another obligation, which is written in the American constitution, is that the vice-president chairs the Senate of the USA. In the third chapter I deal with the phenomenon of presidential and vice-presidential debates, which present one of the most important features of all presidential elections. They are crucial for election results of the next presidential elections. The main asset of these debates is particularly an opportunity to present own election programme and a chance to get sympathies of undecided voters.

Použitá literatura

Prameny:

Ústava USA : The Constitution of the USA. Brno : Ryšavý, 1995.126 s

A Century of Lawmaking for a New Nation: U.S. Congressional Documents and Debates 1774 – 1875. Washington D.C. [online].[cit. 2012-05-15]. Dostupné z www: <http://memory.loc.gov/ammem/amlaw/>

Knižní monografie:

ALEXANDER, Jeffrey C. *The performance of politics: Obama's victory and the democratic struggle for power.* Oxford: Oxford University Press, 2010, xiv, 364 s. ISBN 9780199744466.

FERLING, John E. *John Adams: A life.* Knoxville: University of Tennessee Press 1992, 535 s. ISBN 978-0-19-539866-3

GREENE, John Robert. *America in the sixties.* 1st ed. Syracuse, N.Y.: Syracuse University Press, 2010, xv, 200 p.

DONALD, Herbert David. *Lincoln.* New York: Simon and Schuster.1996, 720s.

EDWARDS, George C.; WAYNE, Stephen J. *Presidential leadership: Politics and policy making.* 8th edition. Boston :Wadsworth/Cengage Learning, 2010. 593 s. ISBN 978-0-495-80240-2(brož.).

WAYNE, Stephen J. *The road to the White House 2000 : the politics of presidential elections.* Boston : Bedford books, 2000. 348 s. ISBN 0-312-16742-3.

TINDALL, George B. *Dějiny spojených států amerických.* Praha :Lidové noviny, 2008. 904 s. ISBN 978-80-7106-588-3(váz.).

DEN BOER, Gordon. *The Documentary history of the First federal elections 1788-1790.* 1st printing. Wisconsin, Madison : University of Wisconsin, 1976. 505 s. ISBN 0-299-12120-8.

WOLL, Peter. *American government: reading and cases.* Boston :Little Brown, 1987. 576 s. ISBN 0-673-39496-4.

WILSON, James Q. *American government: Brief version.* Boston :Houghton Mifflin, 2000. 464 s. ISBN 0-395-96105-X.

ŘÍCHOVÁ, Blanka, et al. *Komparace politických systémů I.* Praha :Vysoká škola ekonomická, 1999. 275 s. ISBN 80-7079-994-3.

HOLMES, Jack E. *American government : essentials & perspectives* . New York : McGraw-Hill, 1994. 606 s. ISBN 0-07-029769-x.

NELSON, Michael. *The presidency and political system*. Washington : CQ Press, 1994. 606 s. ISBN 0-87187-788-0.

GREENBERG, Edward S. *The american political system: a radical approach*. Glenview : Scott Foresman, 1989. 392 s. ISBN 0-673-39888-9.

DYE, Thomas R. *The irony of democracy : an uncommon introduction to American politics*. Pacific Grove : Brooks/Cole, 1987. 506 s. ISBN 0-534-06726-3.

BARBER, James David. *The Presidential Character : Predicting performance in White house*. 4th edition. Englewood : Prentice Hall, 1992. 522 s. ISBN 013718123X.

LIGHT, Paul C. (1984). *Vice Presidential Power*. Baltimore, Maryland: John Hopkins University.

FELDSTEIN, Mark Avrom. *Poisoning the press: Richard Nixon, Jack Anderson, and the rise of Washington's scandal culture*. 1st ed. New York: Farrar, Straus and Giroux, c2010, x, 461 s. ISBN 9780374235307.

CHENEY, Dick, CHENEY, Liz. *In my time*. New York, Simon and Schuster. 2010. 576 s.

LEUCHTENBURG, William Edward. *The White House looks south: Franklin D. Roosevelt, Harry S. Truman, Lyndon B. Johnson*. Baton Rouge: Louisiana State University Press, c2005, xi, 667 s. ISBN 0807130796.

Periodická literatura:

MONTGOMERY, Bruce P. Congressional Oversight: Vice President Richard B. Cheney's Executive Branch Triumph. *Political Science Quarterly*. 2005, vol. 120, no.4, s. 581-617.

WLEZIEN, Christopher . On forecasting the presidential vote. *PS: Political Science and Politics*. 2001, vol. 34, no.1, s. 24-31.

NELSON, Michael (1988). *Choosing the Vice President*. PS: Political Science and Politics, Vol. 21, No. 4, pp. 858-868.

BROWNELL II, Roy E. Vice Presidential secrecy : A study in comparative constitutional privilege and historical development. *St. John's law review*. Spring 2010, vol.84, s. 423-631.

KENSKI, Kate; HALL JAMIESON, Kathleen. Presidential and Vice Presidential Debates in 2008: A Profile of Audience Composition.. *American Behavioral Scientist*. Mar2011, Vol.55, s.307-324.

WARNER, Benjamin R., et al. Will the “Real” Candidates for President and Vice President Please Stand Up? 2008 Pre- and Post- Debate Viewer Perceptions of Candidate Image.. *American Behavioral Scientist*. Mar2011, Vol.55, s. 232-252. ISSN 00027642.

AMAR, Reed Akhil; AMAR, David Vikram. Is the Presidential succession law constitutional?. *Stanford law review*. Nov. 1995. s.1-36.

web:

U. S. Senate Legislation and records [online].[cit. 2012-05-15]. Dostupné z www: <<http://www.senate.gov/legislative> >.

Comission on Presidential Debates [online].[cit. 2012-05-15]. Dostupné z www: <<http://www.debates.org> >.

The White House [online]. [cit. 2012-05-15]. Dostupné z www: <<http://www.whitehouse.gov>>.

CPD: Debate Transcripts [online] [cit. 2012-05-15]. Dostupné z www: <http://www.debates.org/index.php?page=debate-transcripts>

U.S. Electoral College [online].[cit. 2012-05-15]. Dostupné z www: <http://www.archives.gov/federal-register/electoral-college/scores.html#1800>

U.S. Senate: John Adams, 1st Vice President (1789 – 1797) [online].[cit. 2012-05-15]. Dostupné z www: http://www.senate.gov/artandhistory/history/common/generic/VP_John_Adams.htm

Presidential Succession Act [online].[cit. 2012-05-15]. Dostupné z www: <http://www.u-s-history.com/pages/h745.html>

Chart of the Presidents and Vice-Presidents of the United States [online].[cit. 2012-05-15]. Dostupné z www: <http://americanhistory.about.com/library/charts/blchartpresidents.htm>

Vice President Joe Biden [online].[cit. 2012-05-15]. Dostupné z www: <http://www.whitehouse.gov/administration/vice-president-biden>

Presidential succession act of 1886. [online].[cit. 2012-05-15]. Dostupné z www: http://en.wikisource.org/wiki/Presidential_Succession_Act_1886

Presidential succession act of 1947. [online].[cit. 2012-05-15]. Dostupné z www: http://en.wikisource.org/wiki/Presidential_Succession_Act_1947

Seznam příloh

Příloha č.1: Seznam prezidentů a viceprezidentů USA (tabulka)

Příloha č. 2: 12th Amendment of the U.S. Constitution

Příloha č.3: 25th Amendment of the U.S. Constitution

Příloha č.4: Stranický původ viceprezidentů (graf)

Příloha č.5: Viceprezidenti, kteří se stali prezidenty (tabulka)

Přílohy

Příloha č. 1: Seznam prezidentů a viceprezidentů USA (tabulka)

Prezident	Viceprezident
George Washington (1789-1797)	John Adams (1789-1797)
John Adams (1797-1801)	Thomas Jefferson (1797-1801)
Thomas Jefferson (1801-1809)	Aaron Burr (1801-1805)
	George Clinton (1805-1809)
James Madison (1809-1817)	George Clinton (1809-1812)
	Bez VP
	Elbridge Gerry (1813-1814)
	Bez VP
James Monroe (1817-1825)	Daniel D. Tompkins (1817-1825)
John Quincy Adams (1825-1829)	John C. Calhoun (1825-1829)
Andrew Jackson (1829-1837)	John C. Calhoun (1829-1832)
	Bez VP
	Martin Van Buren (1833-1837)
Martin Van Buren (1837-1841)	Richard M. Johnson (1837-1841)
William Henry Harrison (1841)	John Tyler (1841)
John Tyler (1841-1845)	Bez VP
James K. Polk (1845-1849)	George M. Dallas (1845-1849)
Zachary Taylor (1849-1850)	Millard Fillmore (1849-1850)
Millard Fillmore (1850-1853)	Bez VP
Franklin Pierce (1853-1857)	William King (1853)
	Bez VP
James Buchanan (1857-1861)	John C. Breckinridge (1857-1861)
Abraham Lincoln (1861-1865)	Hannibal Hamlin (1861-1865)
	Andrew Johnson (1865)
Andrew Johnson (1865-1869)	Bez VP
Ulysses S. Grant (1869-1877)	Schuyler Colfax (1869-1873)
	Henry Wilson (1873-1875)
	Bez VP
Rutherford B. Hayes (1877-1881)	William Wheeler (1877-1881)
James A. Garfield (1881)	Chester Arthur (1881)
Chester Arthur (1881-1885)	Bez VP
Grover Cleveland (1885-1889)	Thomas Hendricks (1885)
	Bez VP
Benjamin Harrison (1889-1893)	Levi P. Morton (1889-1893)
Grover Cleveland (1893-1897)	Adlai E. Stevenson (1893-1897)

William McKinley (1897-1901)	Garret Hobart (1897-1899)
	none (1899-1901)
	Theodore Roosevelt (1901)
Theodore Roosevelt (1901-1909)	Bez VP
	Charles Fairbanks (1905-1909)
William Howard Taft (1909-1913)	James S. Sherman (1909-1912)
	Bez VP
Woodrow Wilson (1913-1921)	Thomas R. Marshall (1913-1921)
Warren G. Harding (1921-1923)	Calvin Coolidge (1921-1923)
Calvin Coolidge (1923-1929)	Bez VP
	Charles Dawes (1925-1929)
Herbert Hoover (1929-1933)	Charles Curtis (1929-1933)
Franklin D. Roosevelt (1933-1945)	John Nance Garner (1933-1941)
	Henry A. Wallace (1941-1945)
	Harry S Truman (1945)
Harry S Truman (1945-1953)	Bez VP
	Alben Barkley (1949-1953)
Dwight D. Eisenhower (1953-1961)	Richard Nixon (1953-1961)
John F. Kennedy (1961-1963)	Lyndon B. Johnson (1961-1963)
Lyndon B. Johnson (1963-1969)	none (1963-1965)
	Hubert Humphrey (1965-1969)
Richard Nixon (1969-1974)	Spiro Agnew (1969-1973)
	Bez VP
	Gerald Ford (1973-1974)
Gerald Ford (1974-1977)	Bez VP
	Nelson Rockefeller (1974-1977)
Jimmy Carter (1977-1981)	Walter Mondale (1977-1981)
Ronald Reagan (1981-1989)	George Bush (1981-1989)
George Bush (1989-1993)	Dan Quayle (1989-1993)
Bill Clinton (1993-2001)	Al Gore (1993-2001)
George W. Bush (2001-2009)	Dick Cheney (2001-2009)
Barack Obama (2009-současnosti)	Joe Biden (2009-soucasno)

Zdroj: <http://www.presidentsusa.net/presvplist.html>

Příloha č. 2: 12th Amendment of the U.S. Constitution (citace dokumentu – plné znění)

The Electors shall meet in their respective states, and vote by ballot for President and Vice-President, one of whom, at least, shall not be an inhabitant of the same state with themselves; they shall name in their ballots the person voted for as President, and in distinct ballots the person voted for as Vice-President, and they shall make distinct lists

of all persons voted for as President, and all persons voted for as Vice-President and of the number of votes for each, which lists they shall sign and certify, and transmit sealed to the seat of the government of the United States, directed to the President of the Senate.

The President of the Senate shall, in the presence of the Senate and House of Representatives, open all the certificates and the votes shall then be counted.

The person having the greatest Number of votes for President, shall be the President, if such number be a majority of the whole number of Electors appointed; and if no person have such majority, then from the persons having the highest numbers not exceeding three on the list of those voted for as President, the House of Representatives shall choose immediately, by ballot, the President. But in choosing the President, the votes shall be taken by states, the representation from each state having one vote; a quorum for this purpose shall consist of a member or members from two-thirds of the states, and a majority of all the states shall be necessary to a choice. And if the House of Representatives shall not choose a President whenever the right of choice shall devolve upon them, before the fourth day of March next following, then the Vice-President shall act as President, as in the case of the death or other constitutional disability of the President

The person having the greatest number of votes as Vice-President, shall be the Vice-President, if such number be a majority of the whole number of Electors appointed, and if no person have a majority, then from the two highest numbers on the list, the Senate shall choose the Vice-President; a quorum for the purpose shall consist of two-thirds of the whole number of Senators, and a majority of the whole number shall be necessary to a choice. But no person constitutionally ineligible to the office of President shall be eligible to that of Vice-President of the United States

Příloha č.3: 25th Amendment of the U.S. Constitution (citace dokumentu – plné znění)

Section 1. In case of the removal of the President from office or of his death or resignation, the Vice President shall become President.

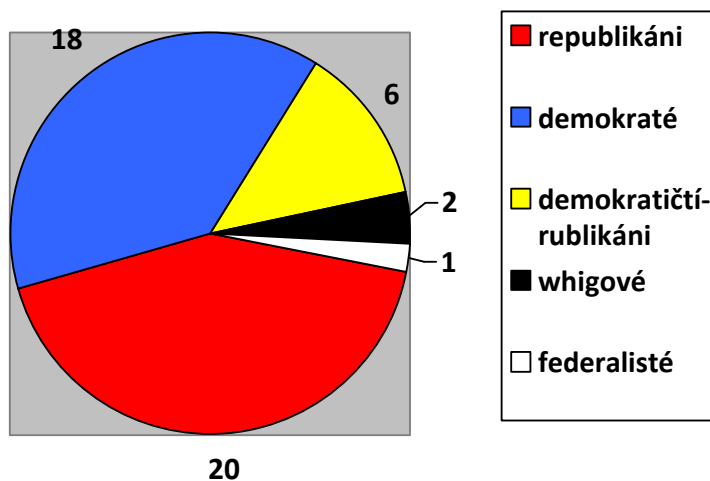
Section 2. Whenever there is a vacancy in the office of the Vice President, the President shall nominate a Vice President who shall take office upon confirmation by a majority vote of both Houses of Congress.

Section 3. Whenever the President transmits to the President pro tempore of the Senate and the Speaker of the House of Representatives his written declaration that he is unable to discharge the powers and duties of his office, and until he transmits to them a written declaration to the contrary, such powers and duties shall be discharged by the Vice President as Acting President.

Section 4. Whenever the Vice President and a majority of either the principal officers of the executive departments or of such other body as Congress may by law provide, transmit to the President pro tempore of the Senate and the Speaker of the House of Representatives their written declaration that the President is unable to discharge the powers and duties of his office, the Vice President shall immediately assume the powers and duties of the office as Acting President.

Thereafter, when the President transmits to the President pro tempore of the Senate and the Speaker of the House of Representatives his written declaration that no inability exists, he shall resume the powers and duties of his office unless the Vice President and a majority of either the principal officers of the executive department or of such other body as Congress may by law provide, transmit within four days to the President pro tempore of the Senate and the Speaker of the House of Representatives their written declaration that the President is unable to discharge the powers and duties of his office. Thereupon Congress shall decide the issue, assembling within forty-eight hours for that purpose if not in session. If the Congress, within twenty-one days after receipt of the latter written declaration, or, if Congress is not in session, within twenty-one days after Congress is required to assemble, determines by two-thirds vote of both Houses that the President is unable to discharge the powers and duties of his office, the Vice President shall continue to discharge the same as Acting President; otherwise, the President shall resume the powers and duties of his office.

Příloha č.4: Stranický původ prezidentů (graf)

Příloha č.5: Viceprezidenti, kteří se stali prezidenty (tabulka)

Jméno viceprezidenta	Kdy se stal prezidentem?	Způsob
John Adams	1796	Řádně zvolen prezidentem
Thomas Jefferson	1800	Řádně zvolen prezidentem
Martin Van Buren	1836	Řádně zvolen prezidentem
John Tyler	1841	Po úmrtí W. H. Harrisona
Miliard Fillmore	1850	Po úmrtí Z. Taylora
Andrew Johnson	1865	Po zavraždění A. Lincolna
Chester A. Arthur	1881	Po zavraždění J. A. Garfielda
Theodore Roosevelt	1901	Po zavraždění W. McKinleyho
Calvin Coolidge	1923	Po úmrtí W. G. Hardinga
Harry S. Truman	1945	Po úmrtí F. D. Roosevelta
Lyndon B. Johnson	1963	Po zavraždění J. F. Kennedyho
Richard Nixon	1968	Řádně zvolen prezidentem *
Gerald Ford	1974	Po rezignaci R. Nixona
Georgie H. W. Bush	1988	Řádně zvolen prezidentem

* Richard Nixon je jediným mužem, který nepřebíral prezidentský post z pozice viceprezidenta. Viceprezidentem byl Nixon v letech 1953 – 1961.